

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SANAYİ TOPLUMU SONRASI TÜRKİYE'DE
MESLEKİ EĞİTİM VE KIZ MESLEK LİSELERİ
(ADAPAZARI KIZ MESLEK LİSESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe DÖNMEZ TEK

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı Musa TAŞDELEN

EKİM - 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SANAYİ TOPLUMU SONRASI TÜRKİYE'DE
MESLEKİ EĞİTİM VE KIZ MESLEK LİSELERİ
(ADAPAZARI KIZ MESLEK LİSESİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe DÖNMEZ TEK

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

Bu tez 10 / 10/ 2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. H.Musa TAŞDELEN
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Mustafa Kemal ŞAN
Jüri Üyesi

Doç. Dr. Recep KAYMAKCAN
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşe DÖNMEZ TEK

10.10.2006

ÖNSÖZ

Bu Yüksek Lisans Tezi, kız meslek liselerinde okuyan öğrencilerin sosyo-kültürel yapısını çıkarmak amacıyla örnek olarak seçilen Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi'nde bir anket çalışması uygulanarak gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmanın ortaya çıkmasında değerli katkıları bulunan sayın hocam Sosyoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. H. Musa TAŞDELEN'e, araştırmamın gerçekleştirilmesinde bana yardımcı olan Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi Müdürü Saadet SÜRGİT'e, tezimin başlangıcından itibaren her konudaki desteğinden dolayı Buket AKDENİZ'e ve son olarak yardımları ve sonsuz anlayışından dolayı eşim Erkan TEK'e teşekkür ederim.

Ayşe DÖNMEZ TEK

Ekim, 2006

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ÖZET	xi
SUMMARY.....	xii

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1 : SANAYİ TOPLUMUNUN GELİŞİMİ.....	6
--	----------

1.1. Sanayi Toplumunu ve Mesleki Eğitimi	7
--	---

1.2. Mesleki ve Teknik Eğitime Olan İhtiyaç.....	8
--	---

1.2.1.Bireysel ihtiyaçlar.....	9
--------------------------------	---

1.2.2.Sosyal İhtiyaçlar	9
-------------------------------	---

1.2.3.Ekonomik ihtiyaçlar	10
---------------------------------	----

1.2.4.Ulusal İhtiyaçlar.....	10
------------------------------	----

1.3.Mesleki ve Teknik Eğitimi Etkileyen Faktörler	11
---	----

1.4.Türkiye’deki Mesleki ve Teknik Liseler.....	12
---	----

1.4.1.Erkek Teknik Öğretim Okulları	13
---	----

1.4.2.Kız Teknik Öğretim Okulları.....	13
--	----

1.4.3.Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları	14
---	----

1.4.4.Din Öğretimi Okulları.....	14
----------------------------------	----

1.5.Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Finansmanı	15
--	----

1.6.Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ve Türkiye de Genel Eğitim Sistemi İçinde Mesleki Eğitim	16
---	----

1.7.Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP).....	19
--	----

1.8.Mesleki Eğitimde İşletmelerin ve Eğitim Kurumlarının Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri	20
--	----

1.8.1.İl Mesleki Eğitim Kurulları.....	21
--	----

1.8.2. İşletmelerde Eğitim İmkanları	21
--	----

1.8.3. İşletmelerin Eğitime Bakış Açısı.....	22
--	----

1.8.4. Kamu İşletmelerinin Durumu	22
---	----

1.8.5. Eğitim ve Öğretim Programları.....	22
---	----

1.8.6. Eşit Eğitim İmkanları.....	23
-----------------------------------	----

1.8.7. Sigorta Primleri	23
1.8.8. Sanayi Türüne Uygun Eğitim	24
1.8.9. Odalar ve Sorumlulukları.....	24
1.8.10. Kalfalık Belgesinin Tanınması.....	24
BÖLÜM 2 : KIZ MESLEKİ EĞİTİMİ	26
2.1. Ülkelere Göre Kadın İstihdamını Geliştirmeye Yönelik Çalışmalar... 27	
2.1.1. Fransa’da.....	28
2.1.2. Belçika’da.....	28
2.1.3. İngiltere’ de	28
2.1.4. İrlanda’ da	29
2.1.5. Almanya’ da.....	29
2.1.6. Polonya’ da	29
2.1.7. Japonya’ da	29
2.1.8. Türkiye’ de.....	30
2.2. Türk Milli Eğitiminde Kız Meslek Eğitiminin Yeri ve Önemi.....	30
2.3. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün Amaçları	32
2.4. Bir Mesleki Eğitim Kurumu: Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi	33
2.5. Misyonu	33
2.6. Vizyonu.....	34
2.7. Tarihçesi.....	34
BÖLÜM 3 : KONU VE PROBLEM	37
3.1. Araştırmanın Konusu.....	37
3.2. Problem.....	38
3.3. Amaç.....	38
3.4. Hipotezler.....	38
BÖLÜM 4 : ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	40
4.1. Evren ve Örneklem.....	40
4.2. Veri Toplama Teknikleri.....	40

4.3.Temel Kavramlar	40
4.3.1.Eğitim.....	40
4.3.2.Kültür	42
4.3.3.Serbest Zaman	43
4.3.4.Meslek.....	43
4.3.5.Gelir Düzeyi	45

BÖLÜM 5 : BULGU VE YORUM..... 46

5.1.Olgusal Durum	46
5.1.1.Yaş Durumu	46
5.1.2.Kardeş Sayısı.....	46
5.2.Ailenin Sosyo- Ekonomik Durumu	47
5.2.1.Babanın Mesleki Durumu	47
5.2.2.Annenin Mesleki Durumu	47
5.2.3.Babanın Eğitim Durumu.....	48
5.2.4.Annenin Eğitim Durumu	48
5.2.5.Ailenin Gelir Durumu.....	49
5.2.6.Ailenin Gelir Kaynakları	49
5.2.7.Oturulan Evin Oda Sayısı	50
5.2.8.Ailenin İkamet Yeri.....	50
5.3.Okul ve ğrenim Süreci	50
5.3.1.Neden Mesleki Eğitim.....	51
5.3.1.1.Okula Gelme Kararını Veren.....	51
5.3.1.2.Eğitim Almadaki Amaçlar.....	52
5.3.2.Başarı ve Başarısızlık Durumu.....	52
5.3.2.1.Okul Başarı Durumu	52
5.3.2.2.Başarısızlık Nedenleri	53
5.3.3.Okuldan Memnuniyet	54
5.3.3.1.Okulun Beğenilen zellikleri	55
5.3.3.2.Okulun Beğenilmeyen zellikleri	55
5.3.3.3.Bölümle İlgili Sıkıntılar.....	56
5.4.Okul Dışı Alan ve Gelecek Perspektifi.....	57

5.4.1.Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetleri	57
5.4.1.1.Serbest Zamanlarda Yapılan Etkinlikler	57
5.4.1.2.Serbest Zaman Etkinlikleri İçin Yapılan Harcamalar	58
5.4.1.3.Gazete Okuma Alışkanlığı.....	58
5.4.1.4.Gazetelerde İlgi Çeken Sütunlar	59
5.4.1.5.TV İzleme Alışkanlığı.....	59
5.4.1.6.TV’de En Çok İzlenen Programlar	60
5.4.1.7.Müzik Dinleme Durumu.....	61
5.4.1.8.Kitap Okuma Sıklığı	61
5.4.1.9.En Çok Okunan Kitap Türü.....	62
5.4.2.Genel Sorunlara Bakış	62
5.4.2.1.Türkiye’nin En Önemli Sorunu	62
5.4.2.2.Dünyadaki En Önemli Sorun	63
5.4.3.Gelecek Perspektifi: Amaç ve Beklentiler	63
5.4.3.1.Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar	63
5.4.3.2.Gelecekte Alanla İlgili Çalışma.....	64
5.4.3.3.Yüksek Öğrenim Yapmayı Engelleyecek Etmenler	64
5.5.Eğitim Süreci ve Önem Atfedilen Bazı Değerler	65
5.5.1.Toplumsal Odaklı Değerler	65
5.5.1.1.Aile.....	65
5.5.1.2.Din	66
5.5.1.3.Vatan.....	66
5.5.1.4.Evlilik.....	66
5.5.2.Başarı Odaklı Değerler.....	67
5.5.2.1.Üniversite.....	67
5.5.2.2.Meslek	67
5.5.2.3.Kariyer	68
5.5.2.4.Kültür.....	68
5.5.2.5.Siyaset.....	68
5.6.Çapraz İlişkiler	69
5.6.1. Babanın Mesleği ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar	69
5.6.2. Babanın Eğitimi ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar	70

5.6.3. Gelir ve Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar	70
5.6.4. Meslek ve Kariyer.....	71

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	84

KISALTMALAR

- MTE** : Mesleki Teknik Eğitim
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
- ÇMTE** : Çıraklık Mesleki Teknik Eğitim
- TOOB** : Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- MEGEP** : Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi
- AB** : Avrupa Birliği
- SSK** : Sosyal Sigortalar Kurumu
- OECD** : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- CEDEFOP** : Avrupa Meslek Eğitimi Geliştirme Merkezi
- FAS** : İrlanda İstihdam ve Mesleki Eğitim Kuruluşu
- PKSO** : Pratik Kız Sanat Okulları
- METGE** : Mesleki Teknik Eğitimi Geliştirme Ekibi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 : 2001-2002 Eğitim ve Öğretim Yılında Erkek Teknik Öğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	13
Tablo 2 : 2001-2002 Eğitim ve Öğretim Yılında Kız Teknik Öğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	13
Tablo 3 : 2001-2002 Eğitim Ve Öğretim Yılında Ticaret Ve Turizm Öğretiminde Okul, Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları.....	14
Tablo 4 : 2001-2002 Eğitim Ve Öğretim Yılında Din Öğretiminde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları.....	15
Tablo 5 : Yaş Dağılımı	46
Tablo 6 : Kardeş Dağılımı	46
Tablo 7 : Baba Mesleği Dağılımı	47
Tablo 8 : Anne Mesleği Dağılımı	47
Tablo 9 : Babanın Eğitim Durumu Dağılımı	48
Tablo 10 : Annenin Eğitim Durumu Dağılımı	48
Tablo 11 : Ailenin Gelir Durumu Dağılımı	49
.....	
Tablo 12 : Ailenin Gelir Kaynakları Dağılımı	49
Tablo 13 : Oturulan Evin Oda Sayısı Dağılımı	50
Tablo 14 : Ailenin İkamet Yeri Dağılımı	50
Tablo 15 : Okula Gelme Kararını Verenlerin Dağılımı	51
Tablo 16 : Bölümler Arası Okula Gelme Kararını Verenleri Dağılımı	51
Tablo 17 : Eğitim Almadaki Amaçların Dağılımı	52
Tablo 18 : Okul Başarısı Durumu Dağılımı	52
Tablo 19 : Bölümler Arası Okul Başarısı Durumu Dağılımı	53
Tablo 20 : Başarısızlık Nedenleri Dağılımı	53
Tablo 21 : Bölümler Arası Başarısızlık Nedenleri Dağılımı.....	54
Tablo 22 : Okulun Beğenilen Özellikleri Dağılımı	55
Tablo 23 : Okulun Beğenilmeyen Özellikleri Dağılımı	55
Tablo 24 : Bölümle İlgili Sıkıntıların Dağılımı	56
Tablo 25 : Bölümler Arası Bölümle İlgili Sıkıntıların Dağılımı	56

Tablo 26: Serbest Zamanlarda Yapılan Etkinliklerin Dağılımı	57
Tablo 27: Serbest Zaman Etkinlikleri İçin Yapılan Harcamalar Dağılımı	58
Tablo 28: Gazete Okuma Alışkanlığı Dağılımı	58
Tablo 29: Gazetelerde İlgi Çeken Sütunların Dağılımı	59
Tablo 30: TV İzleme Alışkanlığı Dağılımı	59
Tablo 31: TV’ de En Çok İzlenen Programların Dağılımı	60
Tablo 32: Müzik Dinleme Dağılımı	61
Tablo 33: Kitap Okuma Sıklığı Dağılımı	61
Tablo 34: En Çok Okunan Kitap Türünün Dağılımı	62
Tablo 35: Türkiye’nin En Önemli Sorunu Dağılımı	62
Tablo 36: Dünyadaki En Önemli Sorun Dağılımı	63
Tablo 37: Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar Dağılımı	63
Tablo 38: Gelecekte Alanla İlgili Çalışma Dağılımı	64
Tablo 39: Yüksek Öğrenim Yapmayı Engelleyecek Etmenlerin Dağılımı	64
.....	
Tablo 40: Aile	65
Tablo 41: Din	66
Tablo 42: Vatan	66
Tablo 43: Evlilik	66
Tablo 44: Üniversite	67
Tablo 45: Meslek	68
Tablo 46: Kariyer	68
Tablo 47: Kültür	69
Tablo 48: Siyaset	69
Tablo 49: Babanın Mesleği ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki	70
Tablo 50: Babanın Eğitimi ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki	70
Tablo 51: Gelir ve Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki	71
Tablo 52: Meslek ve Kariyer Arasındaki Çapraz İlişki	72

Tezin Başlığı: “Sanayi Toplumu Sonrası Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Kız Meslek Liseleri (Adapazarı Kız Meslek Lisesi Örneği)
Tezin Yazarı: Ayşe DÖNMEZ TEK Danışman: Prof.Dr. H.Musa TAŞDELEN
Kabul Tarihi: 10.10.2006 Sayfa Sayısı: xii (Ön kısım) +79 (Tez)+ 5 (ekler)
Anabilimdalı: Sosyoloji
<p>Günümüzde küreselleşme, bilgi çağı, teknoloji çağı gibi kavramların yaşantımızda açtığı yeni ufuklar bilgiyi, bilgiyi üretebilmek için de eğitimi bir ihtiyaç haline getirmiştir.</p> <p>Pazar taleplerini karşılayacak, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, teknoloji üretimine yatkın, teknolojiyi kullanan, yeni durumlara uyum sağlayabilen, beceri düzeyi yüksek insan kaynağının yetiştirilmesi, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemiz için de önem ve öncelik taşımaktadır.</p> <p>Mesleki teknik eğitim genç ve yetişkinlerin kendi ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda bir mesleğe hazırlanmalarını, değişen iş koşullarına uyum göstermelerini, meslek hayatındaki beklentilerine cevap bulmalarını sağlayarak bireyin sahip olduğu bütün yetenekleri en üst düzeye çıkarmayı hedefler.</p> <p>Bu çalışmada sanayi toplumu ve mesleki eğitim ilişkisi ele alınmış, mesleki eğitimin Türkiye’deki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Mesleki eğitimin bir parçası olan kız meslek eğitimine yer verilmiş, bazı ülkeler ile Türkiye’de ki kadın istihdamı konusundaki çalışmalarla ilgili bilgiler sunulmuştur.Son olarak Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin sosyo-ekonomik, kültürel profilini inceleyen bir anket çalışması uygulanmıştır.</p>
Anahtar Kelimeler: Eğitim, Kültür, Serbest Meslek, Gelir Düzeyi

Title of the Thesis: “Vocational Education And Girls Vocational High Schools in Turkey After The Industrial Society.(Sample Of Adapazari Girls Vocational High School)”	
Author: Ayşe DÖNMEZ TEK	Supervisor: Assoc. Prof.Dr. H.Musa TAŞDELEN
Date: 10.10.2006	Nu. of pages: xii (pre text) + 79 (Main body) +5(appendices)
Department: Sociology	
<p>New horizons created in our lives by the concepts such as globalisation, knowledge age, and technology age make the knowledge and the training to produce the knowledge necessary.</p> <p>Training human source who shall meet the market demands, who have thinking, perception and problem solving abilities, who are able to produce technology, who use technology, who are able to adapt themselves to new status and who have high level abilities is a priority for our country as well as it is for other countries.</p> <p>Technical and vocational training aim to hoist all the abilities that the individuals have to the highest level by showing the answers to their expectations at work in harmony to possible various business conditions, and help those young and adult people to prepare for a profession which is proper for their own will, interest and abilities.</p> <p>In this study, the relationship between industrial society and vocational training is taken into consideration, and the importance of vocational training in Turkey is paid attention to. Also, training the girls, which is a part of the vocational training, is placed in this study, and some information about the studies directed to woman employment in Turkey and some other countries is presented Finally, a survey study analyzing the socio-economic and cultural profile of the students at Adapazari Anatolian Girls Vocational High School, Girls Technical High School and Girls Vocational High school is applied.</p>	
Keywords: Training, Culture, Self Employment, Income Level	

GİRİŞ

Küreselleşme, bilgi çağı, teknoloji çağı gibi kavramların açtığı yeni ufuklar ulusal ve bölgesel rekabetin artmasına, üretim faaliyetlerinin ve üretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin değişmesine neden olmuştur. Bu değişim ve gelişim nitelikli ve donanım sahibi insanı ön plana çıkarmaktadır.

Bugün toplumsal kalkınma ve gelişmenin temelinde en büyük güç nitelikli insandır. İnsan yeteneği ve potansiyeli ile en önemli öğedir.

Hızlı ekonomik kalkınmanın gerektirdiği nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde en büyük görev eğitim kurumlarına düşmektedir.

Çalışmanın Konusu:

Sanayileşme olgusunun meydana getirdiği yetişmiş insan gücü kaynağına sahip olmak, ekonomik rekabet içinde olan tüm toplumların başlıca amacı haline gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak ancak mesleki eğitimle gerçekleşebilmektedir. Bu çalışmada mesleki eğitimin Türkiye’ de ki durumu, yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalışmanın Önemi:

Dünyanın gelişmiş ülkelerine baktığımızda, kalkınmaların temelinde mesleki eğitime verilen önemin yattığını görüyoruz. Örneğin, Almanya bu konuda öncü bir rol oynamış bir ülkedir. Türkiye’nin giderek kalkınması ve sosyalleşmesi yanı sıra, varolan küreselleşme olgusu ile beraber, iç piyasalarda başlayan ve kalkınmanın derecesine göre dış piyasalarda da devam eden rekabet, diğer yandan artan işletme sayısı ve uzmanlaşma, firmaların mesleki personel arayışını arttırmakta ve bu konuda giderek büyük bir talep oluşturmaktadır. Kişinin vasıflarını arttıracak eğitimi dolayısı ile vasıflı insanı öne çıkarmamız gerekmektedir. Aksi takdirde toplumun başarıyı elde etme şansı yoktur. Bu bağlamda Türkiye’de mesleki eğitimin irdelenmesi çalışmanın başlıca amacı olmuştur.

Çalışmanın Yöntemi:

Çalışmanın teorik boyutunu oluşturmak için konu ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Uygulama kısmı için Adapazarı Anadolu Kız Meslek Kız Teknik Ve Kız Meslek Lisesi öğrencileri üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Anket yolu ile elde edilen verilerin frekans değerleri yüzde oranlarıyla değerlendirilmiş, bu değerlendirmede geçerli yüzde dikkate alınmıştır.

İnsanlara vasıf kazandırmanın yolu mesleki eğitimidir. Bugün gelişmiş Batı ülkelerine baktığımızda toplam liselerin % 65-70'ini meslek liselerinin oluşturduğunu görmekteyiz. Halbuki ülkemizde bu oran tersine dönmüştür. Liseler toplamın sadece %35'lik oranı meslek lisesidir. Dünyanın olaya bakışı ile ülkemizin bakışı arasındaki fark, devamlı olarak “ neden bizde onlar gibi değiliz ?” diye feryat ettiğimiz, gelişmişlik düzeyini ortaya koymaktadır.

Ülkemize en büyük sorun işsizliktir. Bugün çoğu insan işsiz konumundadır veya ailesini geçindirecek gelirden daha azına çalışma anlamında eksik istihdam koşullarında bulunmaktadır. İşsizlerin büyük bir çoğunluğu ise düz lise çıkışlılar ve üniversite mezunları oluşturmaktadır. Ülkemizde mesleki eğitimin geliştirilmesi ve okullara gidecek öğrencilerin bilinçli bir şekilde seçim yapabilmeleri için etkin bir mesleki rehberlik ve danışmanlık sisteminin geliştirilmesi artık tüm platformlarda sıklıkla dillendirilir olmuştur (Aygün, 2006:65).

Sanayinin ihtiyaç duyduğu ara eleman temininde mesleki liseler en önemli sorumluluğu üstlenmişlerdir. Ancak meslek liseleri vatandaşın gözünde okumayan çocuğun gönderildiği bir yer olmaktan öteye bir türlü geçememiştir. Bunda meslek lisesi çıkışlıların üniversiteye gidebilme sorununun büyük payı vardır.

Mesleki eğitimin geliştirilmesi için olmazsa olmaz şartların başında sanayi işbirliği gelmektedir. Bu konuda muhtelif çalışmalar olmakla birlikte arzu edilen seviyeye ulaşılmış değildir. Gerek sanayici konuya yeterince vakıf değildir gerekse Milli Eğitim işi bütünüyle olurlarına bırakmıştır (Aygün, 2006:66).

Kalkınma çabalarında nitelikli ve yüksek vasıflı insan kaynağını yetiştiren eğitim sisteminin de dinamik bir özellik kazanması değişen sosyo-ekonomik, bilimsel ve teknolojik değişikliklere göre kendisini yenilemesi gerekmektedir. Gerçekten de sosyal,

politik ve ekonomik sistemlerdeki değişmelerden hemen etkilenen eğitim örgütü ve eğitimcinin de aynı hızla uyum göstermesi gerekmektedir. Aksi takdirde eğitim girişimi ve mesleği diğer sektörlerdeki değişimin ve yenilenmenin gerisinde kalmaktadır (Bursalıoğlu, 1991:11).

Küreselleşme sürecine kolay ve etkin bir şekilde uyum sağlamak, toplumların vatandaşlarına vereceği eğitimin niteliği ve etkinliği ile mümkündür. Nüfusun yarısını oluşturan ve gelecek kuşakların yetişmesinde temel roller üstlenen kadın ve genç kızların eğitimi; bir taraftan onların statülerinin yükseltilmesini, üretime, dolayısıyla kalkınmaya daha fazla katılımlarını sağlarken, diğer taraftan da bu hızlı değişikliklere uyum sağlanmasında önemli bir ön koşuldur.

Kadınların genel, mesleki ve teknik eğitimine verilen önem, onların aile içindeki konumlarından, çalışma hayatına daha fazla girmelerine, teknoloji kullanımından, teknoloji üretimine, siyasal hayata katılımlarına kadar çok çeşitli alanda daha etkili olmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu katılımın artması, toplum refahını daha ileriye götürücü bir ortam hazırlamakta, kadın gücü ve üretkenliği bu sayede artırılarak değerlendirilmektedir (MEB 1992:5).

Günümüz Türk kadını; bilinçli, kişilikli, yaratıcı, üretici, kendine güvenen ve toplumda kendine yakışır bir statüye sahip olmak durumundadır. Bu da ancak her kademedede nitelikli bir eğitimle sağlanabilir.

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü 1865'ten bugüne, her yaşta ve düzeyde bireye eğitim hizmeti götüren, meslek edindiren ve mesleki teknik eğitimde büyük sorumluluk taşıyan önemli bir kurumdur.

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullar, çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak meslek edindirme kursları düzenlemekte, pek çok kişiyi iş ve meslek sahibi yapmaktadır. Pek çok kurum, kuruluş, sektör ile iş birliği, içinde bir çok protokol ve projeler yürütölmekte ve başarılı sonuçlar alınmaktadır.

Bu yaklaşım içinde okullar buldukları yörelerde çevre halkının, sektörün diğer kurum ve kuruluşların eğitim ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda istihdam garantili iş birliği protokolleri gerçekleştirmişlerdir (METGE , 2004:8-9).

Eğitim bireyin sahip olduğu tđm yetenekleri, en Őst dđzeye çıkartmayı hedefler. Bu yaklaşım mesleki ve teknik eğitime uygulandığında genç ve yetişkinlerin kendi, ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda bir mesleğe hazırlanmalarını, değişen iş koşullarına uyum sağlamalarını ve meslek hayatındaki beklentilerine cevap bulabilmelerini sağlayacaktır.

Eğitim planlanması yapılırken, başvurulacak iki kaynak vardır. Bunlardan biri toplumun ihtiyaı ve talebi bir diğerisi ise bireyin ihtiyaıdır. Bu kaynaklardan toplanan tđm bilgiler programın içeriğinin belirlenmesine, oğretim materyallerinin geliştirilmesine programın dđzenlenmesine ve oğretim yđnetiminin belirlenmesine yardımcı olur (Doğan, 1997:7).

Geliştirilecek olan eğitim programı ũlkenin ve ũzellikle yđrenin ihtiyaçları ile tutarlı olmalıdır.

Program tasarımcısının yđrenin ihtiyaçlarını belirleyebilmesi için çeşitli kaynaklardan bilgi toplaması ve bu bilgileri analiz etmesi gerekmektedir. Bunun için yđrenin nũfus ve eğitim durumu, sektör analizi ve yđredeki sosyo-ekonomik gelişmeler belirlenmelidir. Yđredeki sektörün ihtiyaı saptanmalı, iş hayatına eleman yetiştiren eğitim kurumlarının kapasiteleri incelenmelidir. Ayrıca programı aabilmek için programa yeterince talebin olup olmadığı ve programa katılması muhtemel olan oğrencilerin nitelikleri belirlenmelidir. Bũtũn bu bilgiler toplandıktan sonra, analiz edilmeli ve yđrede hangi programların aılabileceğine, hangi programların geliştirilebileceğine karar verilmelidir.

Mesleki ve Teknik Eğitim okullarının da sektörün ve bireylerin, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeni bir anlayışla ele alınması gerekmektedir. Okul, sanayi ve diğer kuruluşların, gençlerin ve yetişkinlerin eğitimi ile ilgili olarak tek başına yaptıkları çalışmalar, kaynakların verimsiz olarak kullanılmasına sebep olmaktadır (şahinkesen, 1993:258).

Sanayileşmenin, yeni Cumhuriyetin hedefi olmasından bu yana, yetişmiş insan gũcũ kaynağına sahip olmak Tũrkiye'nin amacı haline gelmiştir. Tũrkiye, sanayileşmiş ũlkelerin rekabetçi dđnyasında yerini alırken, daha iyi niteliklere sahip ve yetişmiş insan gũcũne olan talep de yıldan yıla artmıştır. Bu durum Tũrkiye'nin Avrupa Topluluğu ile daha yakın bağlar kurma girişimini, rekabete açık ve yũksek beceri isteyen iřgũcũne

olan ihtiyacını çok daha kritik bir duruma getirmiştir. Uluslar arası piyasalarda aranılan niteliklere sahip, uluslar arası standartlara uygun olarak çalışılabilen ve kalitenin ön planda olduğu fabrikalardaki modern teçhizat ve makinaları kullanabilen insan kaynağına daha fazla rağbet edilmektedir (METGE,1996:2).

Bir ülkenin kalkınmasında ve gelişmesinde dört temel öğeden bahsedilmektedir. Bunlar; doğal kaynaklar, sermaye , insan gücü ve teknolojidir. Doğal kaynakları kullanacak , sermaye ve teknolojiyi işe koşacak insan gücüdür. O nedenle bir ülkenin kalkınmasında, insan gücüne %70'lere kadar varan pay verilmektedir. Gelişmekte olan bir toplumda ise insan gücü ihtiyacı ancak eğitimle, mesleki teknik eğitimle karşılanabilir (Şahinkesen, 1993:65).

Çalışmamın birinci bölümünde sanayi toplumu ve mesleki eğitim ilişkisi ele alınmış, mesleki eğitimin Türkiye'deki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Mesleki eğitimde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde Mesleki eğitimin bir parçası olan kız meslek eğitimine yer verilmiş, bazı ülkeler ile Türkiye'deki kadın istihdamı konusundaki çalışmalarla ilgili bilgiler sunulmuştur. Anket çalışması uygulanan Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesinde yaptığımız araştırmanın konu, problem ve amacı tanımlanmış, hipotezler verilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler verilmiş, temel kavramlar tanımlanmıştır.

Son bölümde ise Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin sosyo-ekonomik, kültürel profilini inceleyen bir anket çalışması yer almıştır.

BÖLÜM 1: SANAYİ TOPLUMUNUN GELİŞİMİ

Sanayi sözcüğü, Almanca “industrie”, Fransızca “Industrie” ve İngilizce “industry” karşılığında kullanılır. Sözcüğün anlamı “bir şeyi yapmak öğretmek” demektir. Ham maddeleri işlenmiş duruma getirmek için yapılan üretim ve bu üretimde kullanılan araçların tümünü kapsar. Dar anlamda üreticiliği, geniş anlamda bir girişimcinin kurduğu, kar sağlayacağı mal ve hizmet üretimini dile getirir. Daha geniş anlamda ise turizm sanayi, eğlence sanayi vb. söz edilir. Genel anlamda tarımsal olmayan, kullanma değerleri üreten ve ortaklaşa bir nitelik taşıyan ekonomik etkinlikleri dile getirir (Hançerlioğlu, 1993:343).

Teknoloji ve sanayi kavramları birbirine çok yakın kavramlardır. Bu kavramları bir bütün olarak almak daha mantıklıdır.

Teknoloji; insan toplumlarında kültürel gelenek ile fiziksel ve biyolojik çevre ile uğraşmak, fiziksel çevrede işlenmemiş bir durumda bulunan kaynakları, insan ve toplum ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir duruma getirilmesi için girişilen dönüştürme faaliyeti olarak tanımlanabilir (Erkal ,1993:285).

Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüze gelinceye kadar uygarlık tarihine bakıldığında, toplumların kendilerini topyekun değiştirdikleri, yepyeni ve beklenmedik bir biçime girdikleri dönemlere rastlanmaktadır.insanlık tarihinde önemli iz bırakan dönemlerden birisi, insanları toprağa ve yerleşik hayata bağlayan tarım toplumuna geçiştir. İkincisi ise, tarım toplumundan kitlesel üretimin, tüketimin ve eğitimin önemli olduğu , sanayi toplumuna geçiş olduğu söylenebilir. Sanayi devrimi James Watt‘ın 1765’te buhar makinesini bulması ve bunun enerji kaynağı olarak kullanılması gibi yeni teknolojinin üretimde ilgili ekonomik alanda artan ölçüde kullanılmasıyla başlamıştır. 1789 Fransız Devrimi’nin yeni teknolojik gelişmelere yaptığı sosyal etkiler nedeniyle oluşan yeni toplumsal yapı kısaca Sanayi Toplumu olarak adlandırılmıştır.

Tarıma dayalı geleneksel toplumlarda üretim evlerde, el tezgahlarında yürütülürken sanayi devrimi sonrasında üretim fabrikalarda yapılmaya başlanmıştır. Yeni teknolojinin üretimde kullanılmasıyla insanlığın o güne kadar görmediği bir üretim artışı sağlanmıştır. Bu teknolojilere dayalı ekonomik şartların zemin hazırladığı

işbölümünün artışı sayesinde üretimde verimlilik sürekli artmıştır (İşevi, Çelme, 2005:252).

1.1. Sanayi Toplumu ve Mesleki Eğitimi

Sanayi toplumu orijinal işbölümü modelini getirmektedir. Sanayi toplumu sadece köylüler, tüccarlar, meslek sahipleri, ekonomi kesimleri arasında zarureti değil; modern sanayi toplumlarının en belli başlı özelliklerinden biri olan, işletme içindeki teknolojik iş bölümünü de zaruri kılmıştır (Aron, 1997:65).

İnsanlığın günümüzde ulaştığı olduğu, kimine göre Bilgi Toplumu, kimine göre Endüstri Sonrası Toplum olarak ifade edilen aşamada, bilgi ve bilgili insan, ekonominin en önemli girdileri hâline gelmiştir. Teknoloji artık “Sanayinin temel girdileri olan hammadde enerji ve enformasyonu, kullanılabilir mal ve hizmetlere dönüştüren bilgiler kümesi olarak” tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle, bilim, teknoloji ve iyi yetişmiş insan gücü artık başta gelen üretim faktörleri arasında sayılmaktadır. Burada temel öğe doğal kaynak ve insan gücüdür. Bu iki temel öğeden faydalanarak yüksek kalite ve düzeyde üretim yapmak ülkenin gelişimi için esastır (Ültanır, 2000:109).

Yaşadığımız yüzyılda teknoloji ve buna bağlı olarak da endüstri, toplum kültürünün ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Ülkelerin kalkınmışlık düzeyini belirlemek için kullanılan ölçütler arasında önemli bir yeri olan teknoloji, kendisinden faydalanılması için beraberinde nitelikli insan gücünün de bulunması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında teknolojiyi üretebilecek ve kullanabilecek gerekli insan gücünün istenen nitelik ve nicelikte yetişme kaygısıyla gerekli eğitim sistemleri oluşturdukları görülmektedir. Çünkü kalkınmayı hedefleyen toplumlarda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, eğitim sistemi önemli bir görev üstlenmektedir.

Gerekli insan gücünün sağlanması için bireyin katılacağı eğitim sürecinin niteliği önemli bir husus olarak görülmektedir. Bu noktada eğitimin hem toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacak hem de sosyal ortamda gereksinim duyulacak bireylerin teknik becerilerini geliştirecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu sayede hem toplumsal kalkınmadaki ara insan gücü ihtiyacı olan teknik personel hem de bireylerin bir meslek edinmesi sağlanabilecektir. İnsanların sosyal hayatlarında önemli bir yer tutan meslek sahibi olma olgusu ve eğitim aracılığıyla mesleğini en iyi şekilde icra etmesi insanların

ve toplumların hayatlarını etkilemektedir. Bu noktadan bakıldığında açıkça görülmektedir ki mesleki ve teknik eğitim insanların ve toplumların hayatında önemli bir yer tutmaktadır (Kuzu, Demirli, 2002).

Sanayi toplumu insanı tarım toplumu insanından farklı bir takım bilgi, beceri ve yeterliliklere sahip olmalıdır. Bunu sağlamanın yolu da, daha fazla eğitim ve okullaşmadır. Eğitimli insan, sanayi toplumun itici gücü olacaktır.

Eğitim kurumlarının yaygınlaşarak, nitelikli insan gücü oluşturması sanayi toplumunun ana hedeflerinden biri olmuştur (Yapıcı, 2006).

Mesleki eğitim, eğitimin ekonomik boyutuyla ilgilidir. Mesleki eğitimin temel işlevi iş hayatının ihtiyaçlarıyla uyumlu becerili ve teknik iş gücünü yetiştirmektir. Mesleki eğitim sürecinde iş bir eğitim aracı olarak kullanılarak bireyin davranışları çok yönlü geliştirilebilir. İş hayatının ihtiyaçları ile uyumlu olarak eğitilmiş işgücü, çok yönlü kalkınmanın hızlandırılmasını, istihdamın artırılmasını, uluslararası pazarda rekabet gücünün yükselmesini olumlu yönde etkiler (Sezgin,2006:3).

Mesleki eğitimin temel görüşü çoğunlukla faydalı bir işe hazırlanmak sözü ile ifade edilebilir. Bu, mesleki eğitim görmüş bir kimsenin görmemiş olana göre daha iyi bir ekonomik geleceğe ulaşacağı dolaylı olarak ifadesidir. Ekonomik gelişmeler ferdi daha iyi bir yaşama standardına yükseltir ve bu da toplumun kazancı demektir. Bu sebepten mesleki eğitim hem fert hem de millet için akılcıca bir yatırım olarak düşünülebilir.

Tabii kaynakların korunması ve geliştirilmesi, insan gücü kaybının önlenmesi ve memleketin savunulması gibi hususların mesleki eğitimin tabii ürünleri olduğunu kabul etmek akla uygundur (MTE, 1971:4).

Bireyi, hayata asıl, iş hayatına ise ara eleman olarak hazırlayan mesleki eğitimin başarısı; okul, sanayi ve toplum iş birliğinin etkili ve verimli olarak işletilmesine bağlıdır. Bireyi toplumun ve iş hayatının beklentilerine cevap verecek şekilde donanımlı kılmak meslek okullarının temel görevidir (Çetin, Vural , 2006 :16).

1.2. Mesleki ve Teknik Eğitime Olan İhtiyaç

Toplumlarda, sanayileşme süreciyle (her ne kadar sanayileşme öncesinde de olsa) çok

çeşitli alanlarda nitelikli insan gücü gereksinimine ihtiyaç duyulmaya başlandığı görülmektedir. Çeşitli sanayi kollarının ortaya çıkması bu alanlara yönelik teknik personele olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Bugün ise mesleki ve teknik eğitime olan farklı ihtiyaçları, bireysel, sosyal, ekonomik ve ulusal ihtiyaçlar bakımından ele almak mümkündür. Bunları kısaca açıklamak gerekirse;

1.2.1. Bireysel İhtiyaçlar

Mesleki ve teknik eğitimdeki bireysel ihtiyaçlar, daha çok bireysel farklılıklarla açıklanabilir.

- On üç ve on sekiz yaşları arasındaki ve tam gün öğrenim gören orta öğretim öğrencilerin, okullarını bitirdiklerinde bir işe girebilmeleri ve bu işte ilerleyebilmeleri için gerekli beceri ve davranışları kazandıracak programa ihtiyaçları vardır.
- Orta öğretim sonrasında bireylerin yüksek düzeyde mesleklere hazırlanma ve mesleklerinde ilerleme ihtiyaçları vardır.
- İlk ve orta öğrenimini tamamlamadan okuldan ayrılmış veya iş hayatına atılmış bireyler için ileri bilgi ve beceri gerektirmeyen işlerden geçerli ve sürekli bir mesleğe hazırlanma olanağı tanıyan programa ihtiyaçları vardır.
- Yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları mesleklerde gelişme gereksinimi yaşayan bireylerin bilgi ve becerilerinin yenilenmesi için periyodik olarak mesleki gelişme programlarına katılma ihtiyaçları vardır.
- Bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik özürleri nedeniyle çalışamaz durumdaki ve mesleğini kaybetmiş bireylerin topluma kazandırılmaları için özel durumlarına uygun eğitim programlarına ihtiyaç vardır.(Alkan, 1996:16-17)

1.2.2. Sosyal İhtiyaçlar

Sosyal boyut açısından bakıldığında ise, toplumda yaşayan bireylerin sosyal etkinliklere en geniş ölçüde katılması, toplumun işlerini paylaşmaları ve üretime katılması toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bir işte çalışarak ekonomik bağımsızlığa kavuşan bireylerden oluşan bir toplumda refah ve güvence artacaktır. Bu da toplumsal huzura katkı sağlayacaktır. Bireylerin veya grupların mesleki

yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğine katılmada mesleki ve teknik eğitimin sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırdığı görölmektedir. Sosyolojik bakımdan son derece önemli olan bu husus bireyleri topluma yararlı kılarak, işsiz bireylerin toplum için zararlı olabilecek herhangi bir akıma bağlanmalarını da önleyebilmektedir. Bunların hepsi sosyal bakımdan, sistemli ve plânlı bir mesleki ve teknik eğitime ihtiyaç olduğunu göstermektedir (Alkan, 1996:11-13).

1.2.3. Ekonomik İhtiyaçlar

Toplumların doğal kaynakları, sahip oldukları insan gücü ve bunlardan faydalanma durumları o toplumun refah düzeyini belirlemektedir. Mesleki ve teknik eğitim ise insan gücü yetiştirme aracı olarak burada aktif rol oynamaktadır. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitimi, ekonomik yönden gerekli kılan hedefleri ise aşağdaki gibi açıklamaktadır (Temel,1996:6):

- İş gücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması,
- Üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması,
- İşsizliğin azaltılması,
- Daha ucuz ve kaliteli mal ve hizmet üretilmesi,
- İç ve dış pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi,
- Kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esaslarına göre kullanılması,
- Çağdaş teknolojinin izlenmesi, yorumlanması, mal ve hizmet üretimine yansıtılması,
- Hızlı, istikrarlı ve sağlıklı bir ekonomik kalkınmanın desteklenerek gerçekteştirilmesi şeklinde sıralanabilir.

1.2.4. Ulusal İhtiyaçlar

Son olarak da ulusal ihtiyaçlar açısından mesleki ve teknik eğitimi incelerken bu gereksinimlerin nedenleri aşağdaki gibi sıralanabilir:

- Köyden kente göç edenleri gerekli bilgi ve becerilerle donatmak,
- Gelişen teknolojiyle birlikte teknik insan gücü ihtiyaçını karşılamak,

- İşsizlik sorununu çözümlenmeye katkı sağlamak,
- Doğal kaynakları daha iyi değerlendirmek,
- Bireylerin üretim kapasitelerini artırmak,
- Tarımdan sanayiye geçişi kolaylaştırmak,
- Öğrenimi güçleştiren ekonomik engelleri aşmak,
- İşin ekonomik ve sosyal önemini tanıtmak,
- El sanatlarının kalitesini yükseltmek.

Ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, meslekler arasındaki farklılıklar ve bireylerin değişik gereksinimleri dikkate alınarak iyi plânlanmış bir mesleki ve teknik eğitim sistemiyle yukarıda sayılan bazı ulusal ihtiyaçlara cevap verilebilecektir (Alkan, 1996:17-18).

1.3. Mesleki ve Teknik Eğitimi Etkileyen Faktörler

Gelişen teknolojiye bağlı olarak meslek alanlarındaki çeşitliliğin artması ve mevcut mesleklerdeki nitelik ve niceliğin değişimine ayak uydurabilme meslek öncesi eğitimin önemini artırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim, bireylere bu değişime ayak uydurmalarını sağlayacak önemli kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojiyle birlikte bilginin sürekli artması, çok bilgi edinmek yerine, bilgi üretimini ve işlevsel bilgiyi öğrenmenin önemini artırmıştır. Bilgi patlamasıyla birlikte bazı meslekler ömrünü tamamlamış ve yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Burada önemli olan, bireylerin artan bilgiyle birlikte mesleki yaşamlarındaki yeniliklere uyumlarını kolaylaştıracak gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandıracak bir eğitim almaları sağlanmasıdır (Şimşek,1999:35) .

Ulusal ve evrensel düzeyde meydana gelen değişiklikler mesleki ve teknik eğitimi de etkilemektedir. Değişimin meydana getirdiği sonuçlar bir bakıma gereksinimlerin ortaya çıkışının bir göstergesi durumundadır. Özellikle geri kalmış ve gelişmekte olan bir çok ülkede işsizlik sorunu bunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışı buna karşın sanayileşmede geri kalınması toplumdaki işsizliği artırmaktadır. Bu işsizlerin büyük bir kısmının da vasıfsız olması üretken iş gücü oranının azlığına neden olmakta sonuçta ise bir çok sosyal problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarına büyük

görev düşmektedir. Eğitim kurumları işsizlik problemlerine gerekli hassasiyeti göstererek niteliksiz ve üretime katkıda bulunmayan nüfus oluşumuna engel olabilmelidir. Burada mesleki ve teknik eğitim nitelikli insan gücü yetiştirerek hem istihdam sorununa hem de sektörler arasındaki dengenin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir.

Ülkemizde mesleki yönlendirmenin iyi yapılmadığı, dolayısıyla bireylerin ilgi, yetenek, değer ve ihtiyaçlarına uygun meslekleri seçmedikleri bilinen bir gerçektir. Bu durum, bireylerin mutsuzluğuna ve ülkenin ekonomik yönden zarar görmesine neden olmaktadır. Kalkınma çabası içinde bulunan ülkemizde, istenilen kalkınma hızına ulaşabilmek, doğal kaynaklar, sermaye ve insan gücü üçlüsünün meydana getirdiği ekonomik gücün verimli kullanılmasına bağlıdır (Öncü, 2006:24).

1.4. Türkiye’deki Mesleki ve Teknik Liseler

Cumhuriyetle birlikte mesleki ve teknik eğitimde okula dayalı bir yapı ele alınmıştır. 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı mesleki ve teknik eğitim veren okullarla ilgili görev üstlenmiştir. Okulların ve hizmetlerin gelişmesi sonucu 1933 yılında 2287 sayılı Kanunla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1935 yılından itibaren 2765 sayılı Kanunla da okulların masrafları tamamen devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bakanlık Merkez Örgütü Kanunu 1941 yılında 4113 sayılı Kanunla değiştirilerek Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. 1942 yılında başlatılan plânlı çalışmalarla mesleki ve teknik öğretim kurumları günümüze kadar büyük gelişmeler göstermiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı’nda, ileri teknoloji geliştirilmesi, üretimi ve kullanımında gereksinim duyulan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemine değinilmiş bu amaçla orta ve yüksek öğretimde mesleki ve teknik eğitime önem verilmesi öngörülmüştür. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nın 692. maddesinde de meslek yüksek okulları ve mesleki ve teknik orta öğretim kurumları arasında program bütünlüğünü esas alan iş bölümü ve iş birliği kurulmasıyla nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi yönünde karar alınmıştır.

Günümüzde Mesleki ve Teknik Liseler dört temel grupta faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlar; Erkek Teknik Öğretim Okulları, Kız Teknik Öğretim Okulları, Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları ve Din Öğretimi Okulları’dır (Ünsür,1998:72).

1.4.1. Erkek Teknik Öğretim Okulları

Erkek teknik öğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan kurumlarıdır. Bu kurumlar; Anadolu teknik liseleri, teknik liseler, Anadolu meslek liseleri, endüstri meslek liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır (Ünsür,1998,73).

Tablo 1: 2001-2002 Eğitim ve Öğretim Yılında Erkek Teknik Öğretimde Okul,Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

OKUL TÜRÜ	OKUL SINIF SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	
Endüstri Meslek Lisesi	432	249312	233027	15085	23525
Çok Programlı Lise	230	50176	38584	13592	4199
Teknik Lise	262	20142	18110	2014	94
Anadolu Meslek Lisesi	198	4269	3772	497	99
Anadolu Teknik Lisesi	175	24283	20268	3997	1082
TOPLAM	1317	348164	312370	35785	28999

(2002 Yılı Başında Milli Eğitim İstatistikleri , 2002)

1.4.2. Kız Teknik Öğretim Okulları

Kız teknik öğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Kız teknik öğretim okulları; Anadolu kız meslek liseleri, kız meslek liseleri, Anadolu kız teknik liseleri, kız teknik liseleri ve çok programlı liselerinden müteşekkildir (Ünsür,1998,86).

Tablo 2: 2001-2002 Eğitim ve Öğretim Yılında Kız Teknik Öğretimde Okul,Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

TÜRÜ	OKUL SINIF SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	
Kız Meslek Lisesi	375	79427	3506	75861	10198
Çok Programlı Lise	127	32043	18677	13366	2252
Kız Teknik Lisesi	19	148		148	3
Anadolu Kız Meslek Lisesi	165	24481	4006	20475	990
Anadolu Kız Teknik Lisesi	1	189	52	137	69
TOPLAM	708	136288	26301	109987	13512

(2002 Yılı Başında Milli Eğitim İstatistikleri , 2002)

1.4.3. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları

Ülkemiz ticaret, turizm, muhasebe, bilgisayar, maliye, pazarlama, bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, emlak komisyonculuğu, borsa hizmetleri, sigortacılık, mahalli idareler ve iletişim gibi alanlarda; kamu ve özel sektörün gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren kurumlardır. Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları; Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi, Anadolu dış ticaret meslek lisesi, Anadolu ticaret meslek lisesi, Anadolu sekreterlik meslek lisesi, Anadolu aşçılık meslek lisesi, Anadolu mahalli idareler meslek lisesi, Anadolu iletişim meslek lisesi, ticaret meslek lisesi ve çok programlı liseden oluşmaktadır (Ünsür,1998,89).

Tablo 3: 2001-2002 Eğitim Ve Öğretim Yılında Ticaret Ve Turizm Öğretiminde Okul,Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

OKUL TÜRÜ	OKUL SINIF SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	
Ticaret Meslek Lisesi	328	169626	87738	81888	9008
Çok Programlı Lise	225	55891	34525	21366	3772
Anadolu Mahalli İdareler Meslek Lisesi	8	691	279	412	54
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	152	18086	8294	9792	659
Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi	7	1429	662	747	66
Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi	5	1912	92	1620	29
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	67	13153	9780	3393	1217
Anadolu İletişim Meslek Lisesi	11	1838	621	1217	118
Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	8	912	694	218	42
TOPLAM	809	263538	142685	120853	14967

(2002 Yılı Başında Milli Eğitim İstatistikleri , 2002)

1.4.4. Din Öğretimi Okulları

Din öğretimi okulları; imamlık-hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı kurumlardır. Din Öğretimi Okulları; imam hatip liseleri, Anadolu imam hatip liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır (Ünsür,1998,92).

Tablo 4: 2001-2002 Eğitim Ve Öğretim Yılında Din Öğretiminde Okul,Öğrenci Ve Öğretmen Sayıları

OKUL TÜRÜ	OKUL SINIF SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	
Anadolu İmam-Hatip Lisesi	107	16182	6541	9641	795
İmam-Hatip Lisesi	451	55401	32178	23223	7684
TOPLAM	558	71583	38719	32846	8482

(2002 Yılı Başında Milli Eğitim İstatistikleri , 2002)

1.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Finansmanı

Eğitim ile kalkınma arasında yakın bir ilişki vardır. Doğal kaynaktan faydalanma, insan gücünün bu alanda iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle eğitim ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirme çabası içindedir. Gelişmiş ülkeler, dünya platformundaki yerlerini sağlamlaştırmak, bilimsel ve teknolojik açıdan ilerlemek için bir çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenileşmeye gitmiştir. Giderek küreselleşen dünyada bir çok ülke ekonomik gelişme yarışından geri kalmamak için, yeni finansman kaynakları aramaya başlamıştır (Ültanır 2000:109).

Günümüzde eğitimin finansmanının gelişmiş ülkelerde aile ve firmalara, gelişmekte olan ülkelerde ise yeni vergiler konulması ve özel okulların teşvik edilmesine doğru yöneldiği görülmektedir. Eğitim hizmetlerinin hemen hemen tüm ülkelerde hem kamu hem de özel sektör tarafından yürütüldüğü gözlenmektedir. Aşağıda Mesleki ve Teknik Öğretimin finanse edilmesi ile ilgili ülkemizin durumu değerlendirilmiştir.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim devlet tarafından finanse edilmektedir. Devletin genel ve katma bütçe dışında MTE’ye finansman yaratabilmek için bazı düzenlemeler yaptığı görülmektedir (MEB ,2001).

1. Devlet bütçesinden sağlanan kaynaklar.
2. 3308 sayılı yasa ile kurulan ÇMTE Fonundan sağlanan gelirler.
3. 3418 sayılı eğitim sağlık ve spor hizmetlerinde kullanılmak üzere bazı vergi kanunlarında değişiklik yapılmasına ilişkin kanun ile elde edilen gelirler.
4. Diğer fonlardan eğitime aktarılan gelirler.

5. Dış proje kredilerinden yararlanılarak eğitime aktarılan paylar.
6. Halk katkılarını organize ederek elde edilen gelirler.
7. MEB ile bakanlıklara bağlı okullardaki okullarda ki döner sermaye işletmelerinden elde edilen gelirler.
8. TOOB'ca tahsis edilmiş eğitim fonlarının % 50 sinden elde edilen gelirler.
9. Sendika ve konfederasyonlardan eğitim için ayrılmış fonların % 25'i.
10. Diploma harçları.
11. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Fonuna ait mallardan elde edilen gelirler.
12. Bağışlar ve diğer gelirler.

Mesleki ve teknik eğitim pahalı olmasına rağmen, bu kesime MEB bütçesi içinde ayrılan payı oldukça yetersiz olduğunu görmekteyiz. Mesleki ve teknik eğitimde yapılan kısıntının ürünün niteliğine yansiyacağı unutulmamalıdır. Çünkü mesleki ve teknik eğitim daha fazla araç-gereç ve donanım gerektirmektedir. Mesleki ve teknik liselerin çoğu finansman yetersizliği sonucu çok eski teknolojiyi yansıtan araç ve gereçleri kullanmaktadır. Buna karşılık teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler atölyelerdeki araçların sürekli yenilenmesini gerektirmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimdeki finansman sorunu sistemin verimliliğine yansımaktadır. Yeterli atölye donanımına sahip olmayan okullarda yetişen öğrenciler iş hayatında başarılı olamamakta hatta kabul görmemektedirler (Çetin, 2002).

1.6. Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ve Türkiye de Genel Eğitim Sistemi İçinde Mesleki Eğitim

İlk mesleki eğitim, Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye'de genel olarak ortaöğretimin ikinci düzeyinde başlamaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde ortaöğretim düzeyindeki eğitim Türkiye'ye nazaran daha mesleki eğitim ağırlıklıdır. Bu meslek okullarına giden öğrenci oranlarına bakıldığında da anlaşılmaktadır; Türkiye'de en düşük olarak %35 oranında mesleki eğitime yönelim bulunmaktadır. Türkiye' de bu oranın %60'a çıkartılması hedeflenmişse de bu hedefe ulaşamamıştır. Günümüzde orta düzeyde mesleki ve teknik okullara düşüş yaşanmaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretim

kurumlarından mezun olanlar genelde üniversiteye çok az oranda devam etmekte, ayrıca piyasada da alanlarında istihdamları istenilen oranlarda gerçekleştirilememektedir. Bu anlamda Türkiye’de bu düzeyde eğitim genel eğitim ağırlıklı olarak değerlendirilebilir. Avrupa Birliği’nin mesleki ve teknik eğitimi yaygınlaştırma anlayışının Türkiye’de henüz uygulamaya yansımadığını görmekteyiz (Yazçayır,2006:11).

Avrupa Birliği ülkelerinde tam zamanlı meslek okullarında ve diğer mesleki eğitim yapılarında yarı zamanlı programların ya da 1, 2, veya 3 yıllık programların uygulandığı görülmektedir. Türkiye’de ise tam zamanlı mesleki eğitim programları en az üç yıl sürelidir. Bu farklılık da Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim sürelerinin özellikle uygulama ağırlıklı mesleki eğitimde meslek alanının özelliğine göre değişmesinden kaynaklanmaktadır. Bu uygulamalar mesleki eğitim yapısına bir esneklik kazandırmaktadır. Bu görünümü ile mesleki eğitim yapıları hem örgün hem de yaygın eğitim kurum özelliği taşımaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde aynı zamanda modüler program uygulamasının da getirdiği bu esneklikle bireyler mesleki eğitime hem kolay girmekte, çıkmakta ve tekrar eğitime katılma olanağına sahip olabilmektedir. Ayrıca bu program uygulamaları daha geniş yaş grubunun da eğitimini kapsamaktadır (Yazçayır,2006:12).

Türkiye’ de ise her meslek alanında aynı sürelerde eğitim yapılmaktadır. Ortaöğretim düzeyinde üç yıllık ya da bugünkü uygulamayla dört yıllık bir eğitim bitmeden mesleki eğitim niteliği elde edilememektedir. Avrupa Birliğinin ve tüm dünyada mesleki eğitimin yaygınlaştırılması ve kolaylaştırılması ilke ve kararlarından hareket ettiğimizde Türkiye’de ortaöğretim düzeyindeki bu uygulamanın gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Ülkelerin mesleki yapıları incelendiğinde dikkati çeken bir diğer bulgu da, mesleki eğitimde izlenen yaklaşımın ülkelere göre farklılık göstermesidir. İzlenen yaklaşımın seçilmesinde ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri, yönetim şekilleri ile eğitim anlayış ve gelenekleri etkili olmaktadır. İşgücünün mesleki eğitiminde izlenen temel yaklaşımlar aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir.

*Okul-İşletme İşbirliğine Dayalı Çıracılık

*Mesleki Teknik Okul

*Karma Yaklaşım

Türkiye kuruluş aşamasında becerili ve teknik işgücünün mesleki eğitiminde mesleki- teknik okula dayalı bir gelişme modeli ve stratejisini benimsemiştir. Türkiye'nin 1920'li yıllardaki şartları bu tercihin yapılmasını gerektirmiştir. Mesleki-teknik okula dayalı işgücü eğitiminde , bireylere seçtikleri mesleklerle ilgili görevleri yapabilmeleri için gerekli tüm bilgi ,beceri ve iş alışkanlıklarının okul ortamında kazandırılması amaçlanır. Mesleki teknik okullar da bu doğrultuda yapılandırılır (Sezgin,2006:3).

Fransa dışındaki ülkelerde uygulama ağırlıkları değişmekle birlikte , özellikle okul eğitiminin yanı sıra işletmelerde de eğitim yapılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Fransa da mesleki eğitim okullarda gerçekleşmektedir. İşletmelerde mesleki eğitimin ağırlıklı olarak uygulandığı ülkeler Almanya ve Danimarka'dır. Danimarka'da kolej eğitiminin neredeyse tamamı işletmelerde gerçekleşmektedir.

Ülkemizde ise işletmeler bu eğitimi yasal bir zorunluluk olarak algılamakta ve etkili bir beceri eğitimi çoğunlukla gerçekleştirmemektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde mesleki eğitim programları, modüler yapıda tasarlanmıştır. Bu program yaklaşımı ile eğitim öğrencilerin hazır bulunuşluklarına uygun sürelerde yapılabildiği gibi aynı zamanda aynı okul yada farklı mesleki eğitim yapıları arasında yatay ve dikey geçişler de söz konusu olabilmektedir. Bu tür program yapısı bireylere ileride meslek eğitiminin farklı alanlarında eğitim görmelerine ve çalışmalarına olanak sağlayacak esnek bir yapıdır. Avrupa Birliği ülkelerinde bu modül programlar ulusal düzeyde geçerli mesleki niteliklere dayalı olarak hazırlanmış programlardır. Türkiye de ise mesleki eğitim ;genel kültür , mesleki alan ve işletmelerde beceri eğitimi programlarını kapsayan sınıf geçme sistemine dayalı gerçekleşmektedir (Yazçayır,2006:12).

Kız teknik öğretim okulları gibi bazı mesleki eğitim kurumlarında modüler eğitim yapılmakta ise de uygulanan bu modül programlar günümüzde oldukça tartışılmaktadır. Çünkü bu programlar ulusal düzeyde tanımlanmış bir nitelikler sistemine ve meslek standartlarına dayanmaktadır. Ayrıca programlarda; hem kendi içinde hem de diğer kurumlar arasında yatay ve dikey geçişler sağlanamamaktadır. Bunun dışında modül programlar resmi anlamda mesleki düzey ve unvanlar ile de ilişkilendirilememiştir. Çünkü Türkiye'de ulusal düzeyde belirlenmiş eğitim meslekleri ve düzey tanımları bulunmamaktadır.

Avrupa ülkeleri eğitim meslekleri değerlendirildiğinde genel olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin yanı sıra hizmet sektörü alanında mesleki eğitime yönelmenin olduğu, ancak endüstri eğitiminin de geçerliliğini koruduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi ve bu sektörde istihdam için mesleki eğitimin hedeflendiği de görülmektedir. Türkiye’de ise ulusal düzeyde belirlenmiş meslek standartları bulunmamaktadır.

Türkiye’de mesleki ve teknik ortaöğretim düzeyinde eğitimi yapılmakta olan meslek alanları da endüstri ve hizmet sektörü meslekleri olmakla birlikte genellikle geleneksel meslek alanları olup, bazı meslek alanlarının da piyasa koşullarında karşılığı bulunmamaktadır. Ayrıca yeni mesleklere ilişkin meslek programları da hızla ve etkililikle geliştirilmektedir.

Bu yıl içinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından alınan bir kararla belli kriterler doğrultusunda mesleki okullardan genel eğitim okullarına geçiş sağlanmış olmakla birlikte, mesleki eğitimden genel okullara geçişi teşvik edici bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca öğrencilerin mesleki eğitime yönlendirilmesi ihtiyacı içinde bulunan bir ülkede tek yönlü ve mesleki eğitimden kaçışı hızlandıracak böyle bir karar ve uygulama da tartışmaya açıktır (Yazçayır,2006:13-14).

1.7. Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP)

2002’de gerçekleşen Kopenhag Deklarasyonu’nda “AB’nin mevcut ilerlemeler ve gerçekleştirmeler ışığında 2010 yılına kadar dünyanın en rekabet edebilir ve en çok sosyal uyum yaratan bilgi ekonomisi olma hedefine ulaşması” stratejik hedef kararı alınmıştır. Buna göre gerçekleştirilmesi düşünülen proje ortakları; Birliğe üye olmayan Avrupa ekonomik alanı ülkeleri, Türkiye dahil birliğe üye olmak üzere olan ülkeler, AB üye ülkeleri ve ilgili ülkelerdeki iş piyasası, sivil toplum örgütleri gibi sosyal ortaklardır.

Süreç, Avrupa’nın dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi tabanlı ekonomi ve toplumlardan biri haline getirilmesi için gerekli olan yüksek düzeyde mesleki eğitilmiş işgücünün yetiştirilmesini öngörerek yeterliliklerini “gerçek bir geçerlilik” olarak kullanabilen vasıflı, uyum sağlayabilen ve mobil bir iş gücüne sahip olunmasını hedefler. Bu hedefin gerçekleşmesi için AB’nin kurmuş olduğu fondan Türkiye’nin yararlanması Ulusal Ajans Programları ile mümkün olmaktadır. Projeye ülkemiz;

a- Socrates (Genel Eğitim)

b- Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim)

c- Youth (Gençlik)

Programları ile Nisan 2004 tarihinden itibaren resmen dahil olmuştur. Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP) tarafından yürütülen Leonardo da Vinci programıyla ülkemiz şu an teknik ve mali destek, program çalışmaları ve üye ülkelerin ortak eğitim projeleri şeklinde değerlendirilmektedir. Halen kullanılan eğitim hibelerinin yanında, kullanım (proje) bekleyen kaynakların varlığı bilinmektedir.

MEGEP uygulamaları ile mesleki eğitim reformunun yürütülmesi konusunda ve özellikle de pilot eğitim kurumları düzeyinde yürütülen faaliyetler konusunda tavsiyeler ve öneriler getirme amacına yönelik istişare toplantıları yapılmaktadır. Bölge Danışma Kurulu adı altında yapılan bu toplantılarda Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında mesleki eğitim hizmetlerinin yaşam boyu öğrenme perspektifiyle iş piyasasının ihtiyaçlarına (mesleki ve teknik eğitim bakımından nitelikli ara eleman yetiştirilmesi) daha iyi karşılık hale getirilmesi hedeflenmektedir. Bölgelerdeki uygulamaların değerlendirilmesinde genellikle sivil toplum kuruluşlarının aktif katılımlarının önemine dikkat çekilmektedir (Şahin,2006:61).

1.8. Mesleki Eğitimde İşletmelerin ve Eğitim Kurumlarının Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Bilim ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişim toplum ve bireyin yaşamında sosyal, kültürel ve ekonomik yönden önemli değişimlere yol açmaktadır.

Çağdaş teknolojiyi yakalamak, hatta ona yön verebilmek için, mesleki teknik eğitimin yetiştireceği kişilere yaratıcılık, problem çözme ve bilgi donanımını el becerisi ile birlikte kullanma yeteneklerinin kazandırılması gerekmektedir.

Bireyi hayata ve iş alanlarına hazırlayan mesleki eğitimin başarısı, sanayi ve okul işbirliğinin etkinliğine ve verimliliğine bağlıdır. Bu işbirliği ile çağdaş teknolojik değişim ve gelişimler en kısa sürede mesleki eğitim programlarına yansıtılarak, çağın gereklerine ve iş hayatının ihtiyaçlarına göre bir eğitimin yapılması sağlanmış olacaktır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu gereğince, meslek lisesi öğrencileri 10. ve 11. sınıfta beceri eğitimlerini işletmelerin atölye, laboratuvar ve eğitim ünitelerinde yapmaktadır.

İşletmelerde beceri eğitimine gönderilemeyen meslek lisesi öğrencileri ile teknik lise öğrencileri yaz aylarında 160 ve 300 saatlik staj çalışmalarını ilgili işletmelerde yapmaktadırlar. Bu uygulamanın amacı beceri eğitimine giden öğrencilerin teknolojik gelişmeleri yakından tanımaları, istihdam edildiklerinde işyerlerine kolayca intibak etmelerini sağlamaktır. İşyeri açısından da önemi potansiyel işgücünü tanımak olmaktadır.

MEB Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünce 14 il merkezine bağlı bulunan 126 okulda mesleki ve teknik eğitimin sorunları ve çözüm önerileri projesi çerçevesinde 182 yönetici, 10.044 öğretmen, 259 teknisyen ve 123 memur olmak üzere toplam 10.608 personelden uygulamada karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlarla ilgili çözüm önerileri sunmaları istenmiştir.

Bu çalışmada gelen sorunların büyük bir çoğunluğunu işletmelerde beceri eğitimi ile ilgili hususlar oluşturmaktadır. İşletmelerde yapılan eğitim ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirilerek, aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır (Kaya, 2006).

1.8.1. İl Mesleki Eğitim Kurulları

İl Mesleki Eğitim Kurullarının yeteri kadar toplanamadığı ve yapılan toplantılara üye kurum ve kuruluş temsilcilerinin çoğunun katılmadıkları tespit edilmiştir.

Bu durum, Kanunla İl Mesleki Eğitim Kurullarına verilen görevler kapsamında ilin gelişmesi ve kalkınmasında önemli yeri olan kararların alınmasını engellemektedir.

İl Mesleki Eğitim Kurullarının mevcut kanun ve yönetmeliklerde belirtilen esaslar dahilinde işlerliği sağlanmalıdır (Kaya, 2006).

1.8.2. İşletmelerde Eğitim İmkanları

3308 sayılı Kanununun 18. maddesinde, 200'den fazla personel çalıştıran işletmelerin eğitim birimi kurması zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, çoğu işletme hâlâ eğitim birimi oluşturmamıştır. Bunun yanında birçok işletmede de öğrencilerin eğitiminden sorumlu,

gerekli nitelikleri taşıyan usta öğretici istihdam edilmemektedir. Bu durum, öğretim programlarına uygun eğitim yapılmasına imkan vermemektedir.

200 ve daha fazla personel çalıştıran işletmelerin, sağlıklı bir mesleki eğitim ve kendi çalışanlarının eğitimi için eğitim birimlerini oluşturması gerekmektedir. İşletmeler, eğitim verdikleri öğrencilerin meslek lisesinden mezun olduktan sonra kendi işletmelerinde veya sektörlerinde istihdam edileceği sorumluluğu ile hareket etmeli, nitelikli usta öğretici ve eğitici personel istihdamına önem vermelidir (Kaya, 2006).

1.8.3. İşletmelerin Eğitime Bakış Açısı

Öğrencilerimizin eğitim gördükleri işletmelerin bir kısmı bu konuda yeterince bilinçli değildir ve mesleki eğitimi angarya olarak görmektedir. Bunun sonucu olarak beceri eğitimine gereken önem verilmemekte ve öğrenciler ucuz işgücü olarak kullanılmak istenmektedir.

Okul, Milli Eğitim Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası ve İşletme yetkilileri ile eğitim öğretim yılı başında Kanunun amacı doğrultusunda, tarafların görevleri ve sorumlulukları konusunda eğitici programlar ve paneller düzenlenmelidir (Kaya, 2006).

1.8.4. Kamu İşletmelerinin Durumu

Bazı kamu işletmeleri de 3308 sayılı Kanuna rağmen tasarruf tedbirlerini öne sürerek mesleki eğitim yaptırmamaktadır. Meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptıran bazı kamu işletmeleri de bütçede ödenek bulunmadığı gerekçesiyle öğrencilere kanunda öngörülen ücreti ödememektedir.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu özel sektörle birlikte kamu kurum ve kuruluşlarını da kapsamaktadır. Bu nedenle, beceri eğitimi yaptıрма yükümlülüğü bulunan tüm kamu kurumlarının bütçelerine öğrenci ücretleri için ödenek ayırmaları gerekmektedir (Kaya, 2006).

1.8.5. Eğitim ve Öğretim Programları

İşletmelerce eğitim-öğretim programları dikkate alınmaksızın kendi üretim

programlarına göre planlama yapılmakta ve çoğunlukla öğrencilere rutin işler yaptırılmak suretiyle müfredatın büyük bir bölümünün eğitimi verilmemektedir. Rehberlik çalışmaları ve işbirliğini sağlamak için görevlendirilen koordinatör öğretmenlerin önerilerine de yeterince uyulmadığı görülmektedir.

Ayrıca öğrenci gönderilen bir kısım işletmelerin küçük ölçekli olması nedeniyle bu işyerlerinde eğitim birimi kurulamamaktadır. Bu işletmelerde donatımın yeterli olmaması ve kalifiye usta öğretici bulunmaması da eğitim programının gerektiği gibi uygulanmasına imkan vermemektedir.

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, meslek alanlarının gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanabilmeleri için programda öngörülen uygulamaların tümünü yapabilecek şekilde işletme içerisinde düzenli olarak rotasyona tabi tutulmaları sağlanmalıdır.

İşletmeler eğitim öğretim programına uygun usta öğretici ve eğitici personel istihdam etmeli, bunların zaman zaman geliştirme ve uyum kurslarına alınmaları sağlanmalıdır (Kaya, 2006).

1.8.6. Eşit Eğitim İmkanları

Her işletmede öğrenciler konuları farklı görmektedirler. İşletmeler üretim faaliyetlerine göre değişik makine parklarına sahiptir. Bu durum öğrencilerin bütün işletmelerde eşit ve aynı düzeyde eğitim almalarını engellemektedir. Yapılan uygulamalı sınavlarda öğrencilerin bir kısmının işletmelerdeki makinelerde hiç çalışmadığı gözlemlenmektedir.

İşletmelerce öğrencilerin meslek alanı ile ilgili makinelerde çalışabilmeleri için tedbir alınması gerekmektedir (Kaya, 2006).

1.8.7. Sigorta Primleri

İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerin aylık sigorta primleri ile ilgili ödenek bulunmadığı durumlarda, primler süresi içinde sosyal sigortalar kurumuna ödenememektedir. Süresi içinde yatırılmayan primler için SSK tarafından faiz tahakkuk ettirilmekte ve okul yöneticileri hakkında icra takibi yapılmaktadır.

Bütçedeki ödenek yetersizliğinden kaynaklanan gecikme nedeniyle okul yöneticilerinin sorumlu tutulması ve haklarında icra takibi yapılması, işleyişi olumsuz yönde etkilemektedir.

Maliye Bakanlığınca, yeterli ödenek bulunmaması durumunda, personel giderlerinde olduğu gibi, ödenek durumuna bakılmaksızın işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerinin de ödenebilmesi hususunda defterdarlık ve mal müdürlüklerine gerekli talimatın verilmesi sağlanmalıdır (Kaya, 2006).

1.8.8. Sanayi Türüne Uygun Eğitim

Yöre sanayileri, istihdam edeceği alanlarda yetişmiş insan gücü bulmakta güçlük çekmektedir. Bunun nedeni yöredeki meslek liselerinde çevrenin ihtiyaçlarına yönelik bölümlerin bulunmamasıdır. İhtiyaç tespitine dayanmaksızın açılan bölümlerden mezun olanlar da istihdam edilememektedir.

O bölgedeki meslek liselerinde yörede kurulu sanayi göz önünde bulundurularak uygun bölümlerin açılmasını sağlamak amacıyla İl Mesleki Eğitim Kurulunca bölüm açma tekliflerinin ihtiyaç tespitine dayandırılmasına önem verilmesi gerekmektedir (Kaya, 2006).

1.8.9. Odalar ve Sorumlulukları

İkili Mesleki Eğitim çerçevesinde, sorumluluklar devlet ve meslek kuruluşları arasında dağılmış olmasına rağmen odalar sözleşme imzalamanın dışına çıkamamışlar ve uygulamanın tüm sorumluluğu ve yükü okullara bırakılmıştır.

İşletme sahipleri yerel olarak daha fazla bilgilendirilmeli, ulusal basında daha etkin tanıtım yapılmalı, odalar ve birlikler ikili mesleki eğitimin amacı doğrultusunda daha etkin biçimde faaliyet göstermelidirler (Kaya, 2006).

1.8.10. Kalfalık Belgesinin Tanınması

Birçok işletme tarafından kalfalık belgesi tanınmamaktadır. İşe alımlarda kalfalık belgesinin de geçerliliği olmalıdır.

Eğitim programları Avrupa ile uyumlu olacak şekilde uzmanlar tarafından ana felsefesi korunarak yeniden dñzenlenmelidir ve kalfalık belgesi alan öğrencilerin endñstri meslek lisesi diploması almasını sağlayacak yasal dñzenlemeler yapılmalıdır (Kaya, 2006).

BÖLÜM 2: KIZ MESLEKİ EĞİTİMİ

Kız teknik öğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik işgücü yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır.

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim herkes içindir. Ancak, kadınlar için ayrı bir önem taşır. Bir ülke nüfusunun yarıdan fazlası kadınsa, bu oranın da büyük çoğunluğu cahil ise o ülkede kadın eğitimi büyük bir önem taşımaktadır. Çağımızda sadece okur-yazar olmak, insanı cahil olmaktan kurtarmamaktadır. Günümüz kadını bilinçli, kişilikli, yaratıcı, üretici, kendine güvenen ve toplumda kendine yakışır bir statüye sahip olmak durumundadır. Bilim ve teknoloji çağının kadını, iyi anne, iyi ev kadını niteliklerini korumak ve devam ettirmek; fakat aynı zamanda, iyi bir meslek elemanı da olmak mecburiyetindedir. Ailenin temeli olan kadın, aynı zamanda geleceğin sahipleri olan çocuklarımızın, ilk eğitimcileridir. Millet eğitiminin esası ailede alındığına göre, kadınlarımızın eğitimi bir kat daha önem kazanmaktadır. Toplumsal yapımızda temel öge aile, ailenin temeli ise annedir.

Kadınların eğitimi ile ilgili ilk kız sanayi okulları sadece şahsi giyim ihtiyacını karşılamayı amaçlamış, daha sonra bu okullarda üretim çalışmalarına da yer verilmiş, öğrencilere sadece şahsi giyim ihtiyaçlarını değil, başkalarının da ihtiyaçlarını karşılayabilecek, siparişe dönük çalışabilme bilgisi ve becerisi de kazandırmıştır (MEB,1991,2005:4).

Böylece mesleki eğitim sadece ev kadını değil, bunun yanı sıra “meslek kadını” da yetiştirmeye başlayarak büyük bir atılım göstermiştir.

Okulu bitiren kız öğrenciler; şahsi teşebbüsü ile hayatını kazanabilecek, atölye açmak suretiyle ticari ve mesleki hayata atılabilecek, ayrıca ev kadınlığını da bir meslek, bir sanat haline getirerek, gelecek nesli sağlam yetiştirebilecek seviyeye gelmeleri amaçlanmıştır.

Mevcut örgün ve yaygın eğitim kurumlarına ilaveten açılan, Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Anadolu Kız Teknik Lisesi gibi yeni tür ve düzeydeki okulların yaygınlaşması ile Kız Teknik Öğretim Kurumları yeni iş sahalarında duyulan nitelikli

ve kaliteli eleman ihtiyacını karşılamakta önemli bir görev üstlenmektedir (MEB,1991,2005:5).

2.1. Ülkelere Göre Kadın İstihdamını Geliştirmeye Yönelik Çalışmalar

Kadın ve genç kızlara yönelik istihdam amaçlı mesleki eğitim programlarının, literatürde uzun bir geçmişi vardır. Zira gelişmiş ülkelerin ekonomi tarihleri, kadının iş gücü piyasasına aktif katılımı ile ekonomik büyüme arasında güçlü bir birlikteliğin olduğunu göstermektedir. Ayrıca ekonomik küreselleşme, kıyasıya rekabet, üretimin uluslararasılaşması, üretken istihdamın artırılması talepleri ve işsizliğin hemen tüm ülkelerde büyük boyutlara ulaşması; kadın iş gücünün ekonomiye daha fazla katkıda bulunması eğilimlerini ve istihdam amaçlı mesleki eğitimin önemini arttırmıştır.

İşsizlik ve istihdam sorunlarının çözülmesinde OECD ve AB ülkelerinde öncelikli gruplar, gençler ve kadınlar ile uzun süreli işsizler olmaktadır. Bu bağlamda, kadınlara yönelik mesleki eğitim programları, temelde kamu kurumlarının desteğinde ve finans katkısı ile kamu mesleki eğitim kuruluşları, iş yerleri, gönüllü kuruluşlar ve üniversiteler tarafından uygulanmaktadır.

Büyüme, küreselleşme, istihdamın artırılması ve rekabetin sağlanmasında eğitimin bireysel refahın artırılması ve iyi vatandaş yetiştirilmesinin yanında özellikle mesleki eğitimin, önemli bir işlevi olduğu bugün artık geniş çevrelerce kabul görmektedir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,2001:4).

İşsizlikle mücadele gençlerin mesleki eğitimi, kadınlar dahil tüm çalışanların daha yüksek verimlilik için yeniden eğitilmeleri; teknolojik gelişmeleri yakından izlemelerine yardımcı olacak mesleki eğitim programlarının yaygınlaştırılması ve işletmelerin rekabet gücünün yükseltilmesine yardımcı olacak programlar hazırlanması sayesinde gerçekleşecektir.

Bu bakımdan AB ülkelerinde eğitim;

- Aktif iş gücü piyasasının gelişmesi için bir araç,
- Rekabeti arttırmak, teknolojiyi yaymak ve uygulamak için insan kaynağına yapılan bir yatırım olarak ele alınmaktadır.

Avrupa Meslek Eğitimi Geliştirme Merkezi (CEDEFOP), kadınların iş hayatına katılımlarını arttırmak üzere çeşitli destekler vermektedir. Kadınlara iş gücü piyasasında, erkeklerle eşit haklar kazandırılmasında, mesleki eğitim bir araç olarak görülmektedir. Ayrıca kadınların gelir getirici bir işte çalışarak aile refahının artırılması ve dolayısıyla onların potansiyelinden ekonomide yararlanılması, kalkınma ve büyüme politikaları için geçerli olmaktadır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,2001:5).

Bu nedenle:

- Kadın istihdamının tarım dışı sektörlerde artırılması,
- Meslek seçmeleri ile ilgili alanların genişletilmesi,
- İşsiz kadınlar ile yeniden çalışmak isteyen kadınlara destek sağlanması,
- Sanayi sektöründe daha fazla çalışan kadın sağlanması,
- Kadın yönetici sayısının çeşitli kollarında artırılması amaçlanmaktadır.

Bazı ülkelerde kadınlara yönelik çalışmalar şu şekilde gerçekleşmektedir:

2.1.1. Fransa’da

Fransa’da 1994 yılında uygulamaya konulan teşvik politikaları ile işletmelerde karma cinsiyetli bir “ iş gücü sözleşmesi” çerçevesinde kadın ve genç kızlar 40 ila 1200 saat arasında süren mesleki eğitim kursları sonunda istihdam edilmektedir.

2.1.2. Belçika’da

Belçika’da fırsat eşitliğinin sağlanması, buna ilişkin araçların geliştirilmesi ve yükselbilmeleri açısından kadınlara yönelik mesleki eğitim programları uygulanmaktadır. Bunların bir bölümü işsizliklere yönelik istihdam amaçlı programlar, bir bölümü de çalışan kadınların yeniden eğitim programlarına alınarak ücretlerinin iyileştirilmesini ve statülerinin yükseltilmesini hedefleyen programlardır (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,2001:5).

2.1.3. İngiltere’de

İngiltere’de 1978’lerde başlatılan programlarla gençlere ve kadınlara yeni iş olanakları açmak amacıyla bir milyondan fazla kişiye eğitim verilerek, işe yerleştirilmeleri

sağlanmıştır. Ayrıca özel istihdam büroları teşvik edilmiş gençlerin ve kadınların mesleki eğitimden geçirilerek kolaylıkla işe girmelerine yardımcı olacak uygulamalara hız kazandırılmıştır.

2.1.4. İrlanda'da

İrlanda'da işsizliğin yüksek rakamlarda olduğu bir ülke olarak, istihdama yönelik mesleki eğitim hizmetlerinde önemli bir gelişme sağlamıştır. FAS (İrlanda İstihdam ve Mesleki Eğitim Kuruluşu), ülke çapında eğitim hizmetlerini 20 eğitim merkezinde sürdürmektedir. Bu merkezlerdeki eğitimlerin hepsinde kadın-erkek eşit haklara sahiptir. Ülke genelinde yaklaşık 150 değişik alanda eğitim gerçekleştirilmiştir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,2001:5).

2.1.5. Almanya' da

Almanya'da işletmelerde ve mesleki eğitim merkezlerinde gençlere yönelik istihdam amaçlı eğitim hizmetleri çok gelişmiştir. Binalar aynı zamanda birçok büyük işletmenin birer okulu gibidir.

Almanya mesleki eğitim sistemi, mesleki eğitim planlama sürecine aktif şekilde katılan işçi sendikaları ile işverenler arasındaki anlaşmaların üzerine oturtulmuştur. Sistemin en önemli ve temel özelliklerinden biri de devlet, işçi ve iş veren kesimleri arasındaki yoğun işbirliğidir.

2.1.6. Polonya' da

Polonya'da kadınların eğitim kurumlarından yararlanma olanakları erkeklere göre daha fazladır. Mesleği olmayan kadınlara yönelik eğitim programları, Eğitim ve Çalışma Bakanlıkları tarafından sürdürülmektedir. Kadınların iş gücü piyasasına girmelerini sağlayıcı teşvikler sektör ve işverenlerce de desteklenmektedir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2001:5).

2.1.7. Japonya' da

Japonya'da ise kadınların; ulusal, bölgesel ve uluslar arası düzeylerde kalkınma ve büyümeden yararlanmaları ve ekonomik olarak katılmaları konusunda, lehlerine

gelişmeler sağlanması ve üstlerine düşen rollerin artırılması amacıyla yönelik olarak mesleki eğitim politika ve uygulamaları zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

2.1.8. Türkiye’ de

Türkiye’de de son yıllarda, hem erkeklere hem de kadınlara yönelik mesleki eğitim etkinlikleri ile geleceğe dönük projeler başlatılmış ve çalışmalar devam etmektedir. Bu faaliyetler, “Milli Eğitim Bakanlığı” , “Diğer Bakanlıklar” ile “Mesleki-Gönüllü Kuruluşlar” ve “Özel Eğitim Kurumları” tarafından yürütülmektedir. Mesleki eğitimin önemini çevreye kavratma çalışmalarının yanısıra karma veya kadınlara yönelik mesleki eğitim etkinliklerine de hız ve önem verilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü’nce yürütülen pek çok çalışma ve projelerde de amaç; diğer ülkelerde olduğu gibi kadınların daha etkin ve verimli bir biçimde iş gücüne katılmalarını sağlamak , endüstri ve hizmet sektöründe ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmektir. Bu amaçlarla ve dünyadaki teknolojik gelişmeler doğrultusunda sürekli çalışmalar yürütülmektedir (Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü,2001:6).

2.2. Türk Milli Eğitiminde Kız Meslek Eğitiminin Yeri ve Önemi

Kız çocuklarına sanat öğretme düşüncesini ilk ortaya koyan Mithat Paşa, 1865 yılında Rusçuk’ta ilk Kız Sanayi Mektebini açarken, hem kimsesiz kız çocuklarına iş bulmayı, hem ülkenin bazı küçük sanat ihtiyacını karşılamayı, hem de orduya gerekli olan kumaş ve giysileri temin etmeyi amaçlamıştı.

1869 yılında İstanbul Yedikule’deki baruthane binasında askerlerin çamaşır ve sargı ihtiyacını karşılamak üzere ilk Kız Sanayi Mektebini yine Mithat Paşa açmıştır.

1879 yılında Ahmet Vefik Paşa tarafından Kız Mektebi adıyla bir okul açmıştır. Üç sınıflı olan bu okul, bir yandan Türk kadınına giyim konusunda başkalarına muhtaç olmaktan kurtarmayı, bir yandan da kızlarımıza hem okuma hem de çalışarak para kazanma imkanlarını sağlamayı amaçlıyordu. Bu okul, 1881 yılında Suphi Paşa tarafından Üsküdar Kız Sanayi Mektebi haline dönüştürülmüştür.

Aynı yıl bugünkü İstanbul Çapa’daki Selçuk Kız Teknik ve Meslek Lisesi binasında Kız Sanayi Mektebi olarak faaliyete geçirilmiştir.

1892 yılında valilikçe Avrupa'daki okullara benzer nitelikteki İstanbul Kız Sanayi Mektebi açılmış, daha sonra Üsküdar Kız Sanayi Mektebi ile birleştirilmiş, 1913 yılında yeniden açılarak benzerleri ile birlikte dört yıllık sanat okulu haline getirilmiştir (MEB, 1991:3).

1914 yılından itibaren kız sanat mekteplerine önem verilmeye başlanmıştır. Avrupa'dan getirilen uzmanlarla, ülkemize yeniliklerin girmesi sağlanmıştır. Bu okullardaki öğrencilere şahsi giyim ihtiyaçlarının yanı sıra, başkalarının istediklerini de karşılayabilecek nitelikte siparişe dönük çalışma yapabilecek bilgi ve beceriler kazandırılmıştır.

Cumhuriyetle birlikte özellikle mesleğe ve ev kadınlığına yönelik meslek okullarının açılmasına başlanmıştır.

1927 yılında Ankara'da açılan İsmet Paşa Kız Enstitüsü'nü, 1928 yılında açılan diğer kız enstitüleri izlemiştir.

1929 yılında ilk defa İstanbul Beyoğlu'nda açılan Terzilik Okulu ile özellikle, azınlıkların hakim olduğu terzilik mesleğine, Türklerin de sahip çıkmaları amaçlanmıştır.

1931 yılında ise, ev kadınlığına ait pratik bilgilerin verildiği akşam sanat okullarının açılmasına başlanmıştır.

İlkokula dayalı 5 yıl süreli olan kız enstitülerinde ilk meslek programları uygulanmasına 1933-1934 öğretim yılında moda-çiçek ve biçki-dikiş bölümleriyle başlanmıştır (MEB, 1991:3).

Kız enstitülerine ortaokul mezunu öğrencilerin alınması ve öğrenim süreleri 2 yıl olan özel bölüm açılması 1935-1936 öğretim yılında gerçekleşmiştir.

1963-1964 öğretim yılına kadar devam eden 2 yıl özel ve 5 yıl esas bölümlerle faaliyetlerini sürdüren kız enstitüleri, bu tarihten itibaren 3 yıl süreli meslek okulları haline getirilmiştir.

1974-1975 öğretim yılından itibaren kız meslek liseleri adını alan bu okulların yanı sıra, kız teknik liseleri de faaliyete geçirilmiştir.

1938-1939 öğretim yılından itibaren, ilki Bursa'nın köylerinde olmak üzere, küçük kasaba ve köylerdeki genç kız ve kadınlar için gezici kurslar açılmıştır.

Kız teknik öğretim olgunlaşma enstitülerinin ilki olan İstanbul Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü 1946-1947 öğretim yılında açılmıştır.

Kalkınma plan hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve Şura Kararlarının uygulamaya konulması ile, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü bünyesindeki okul türlerinde, okul sayılarında ve uygulamaya konulan program çeşitlerinde artışlar olmuş; eğitimde endüstri ve hizmet sektörleriyle iş birliği çalışmaları yoğunlaştırılmıştır (MEB, 1991:4).

1983-1984 öğretim yılında, bir kısım derslerin öğretiminin yabancı dille yapıldığı, hazırlık sınıfı dahil 4 yıl süreli eğitim-öğretim verilen Anadolu kız meslek liseleri, 1988-1989 öğretim yılında ise hazırlık sınıfı dahil 5 yıl süreli eğitim-öğretim verilen Anadolu kız teknik liseleri faaliyete geçirilmiştir.

1989-1990 öğretim yılından itibaren, çalışan annelerin ilkokula giden çocuklarının boş zamanlarının değerlendirmek ve derslerine rehberlik etmek amacıyla, çocuk kulüpleri açılmaya başlanmıştır.

Günümüzde kız teknik öğretim okulları, çağın ve teknolojinin gereği olarak, iş hayatında ihtiyaç duyulan yeni meslek alanlarıyla zenginleştirilmektedir.

Mevcut örgün ve yaygın eğitim kurumlarına ilaveten açılan, Anadolu kız meslek, kız teknik, Anadolu kız teknik liseleri gibi yeni tür ve düzeydeki okulların yaygınlaştırılmasıyla; kız teknik öğretim kurumları yeni iş sahalarında duyulan nitelikli ve kaliteli eleman ihtiyacını karşılamakta önemli bir görev üstlenmektedir (MEB, 1991:3-4).

2.3. Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün Amaçları

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nün amaçları şunlardır:

1- 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda ifadesini bulan Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerinin doğrultusunda genç kız ve kadınlarımızı eğitmek,

- 2- Genç kız ve kadınlarımızı çağımızın ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verecek tarzda, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uygun, endüstri ve hizmet alanlarında ihtiyaç duyulan mesleklere hazırlamak,
- 3- Üretici bir kadın toplumu yaratılarak, kadın işgücünü aile ve ülke ekonomisine katkıda bulunacak şekilde yetiştirmek,
- 4- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması ile, genç kız ve kadınlarımızı, gerçek iş ortamı içinde yetiştirerek, onların gerekli bilgi ve becerilerle donatmak,
- 5- Yaygın eğitim yoluyla, istihdam için gerekli yeterliliklere sahip olmayan genç kız ve kadınlarımızı, iş hayatında istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak,
- 6- Lise ve dengi okul mezunlarını örgün ve yaygın eğitim programları yoluyla, belli mesleklere hazırlamak şeklinde özetlenebilir (MEB, 1991: 11) .

2.4. Bir Mesleki Eğitim Kurumu: Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi

Adapazarı Kız Meslek Lisesi Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Genel Müdürlüğü'ne bağlı orta dereceli bir mesleki teknik öğretim kurumudur. Lise seviyesinde eğitim-öğretim hizmeti vermektedir.

Adapazarı Kız Meslek Lisesi örgün ve yaygın eğitim olarak halka iki alanda hizmet oluşturmaktadır. Günümüz ekonomik şartları ve teknolojik gelişmeler, kadınların iş gücüne katılımı sonucunda yaşam düzeyimizde meydana gelen değişiklikler kadının annelik ve ev kadınlığı görevleri yanına aile bütçesine katkı sağlayacak üretici bir eleman olarak yetiştirilmelerini zorunlu kılmaktadır.

2.5. Misyonu

Milli Eğitimin temel ihtiyaçlarına uyan, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, dürüst, erdemli, ilkel yurttaşlık bilincini geliştirebilen nesiller yetiştirmek, meslek standartlarına uygun teknik ara elemanı yetiştirmek, mesleki eğitimin yanı sıra öğrencilerin genel kültür açısından gelişimini sağlayarak yüksek öğrenim kurumlarına gitmesine temel oluşturmak, kendini tanıyan, özgüveni olan, hedeflerini belirlemiş, kendine ve çevresine saygılı, sosyal çevreye uyumlu, bedenen ve ruhen sağlıklı bireyler

yetiştirmek, birey ve çevrenin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamak gelişen teknolojiye uygun eğitim programları uygulamak, gelişen teknoloji paralelinde görsel eğitim materyalleriyle yaşayarak, uygulayarak eğitimi pekiştirmek ve donanımda kaliteyi arttırmak, ğrenci başarisının sağlıklı ana-baba-ocuk iletişiminden kaynaklandığından yola çıkarak yetişkin eğitimini sağlamak, ğrenci merkezli bireysel eğitimi geliştirmek ve eğitim içerisinde yaygınlaştırmak, diğer eğitim kurumlarıyla iş birliği içinde ergenlerin bu dönemlerinin sağlıklı bir şekilde atlabilmelerini sağlamak, gelişen teknolojiye ayak uydurabilen branşlardaki yenilik ve gelişmeleri yakalamak ve kendini yenilemek isteyen meslektaşlarına örnek olmak, anaokulunda çalışan ya da çalışmayan annelerin çocuklarına okul öncesi eğitim vermek, verilen eğitimlerle toplumdaki bireylerin bilinçlendirilmesi ve eğitim seviyelerinin yükseltilmesidir.

2.6. Vizyonu

Mesleki eğitimin tüm alanlarını daha ağdaş ve teknolojiye uygun bir yapıya ulaştırmak, standartları belirlenmiş olan mesleklere uygun bireyler yetiştirmek, mesleki eğitimi tercih eden öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleklere yönelmek, döner sermaye sistemini tüm alan atölyelerinde en st düzeyde uygulamak ve yapılan çalışmalarda sektörle işbirliğinde bulunarak okul tanıtımını yapmak, yüksek ğretim kurumları ile işbirliği yapılarak st öğrenim kurumlarının programları okul programlarını ile paralel yürütmek, okulun meslek liseleri btnlği içersinde yer alması ve karma eğitim seviyesine ulaştırmaktır (OGYE (MEGEP) Raporu,2005).

2.7. Tariħesi

Okul 1942-1943 yılında akşam sanat okulu adı altında eğitim-öğretime açılmıştır. 1943-1944 eğitim-ğretim yılında Adapazarı ortaokulunun bir bölümünde çalışmalarını srdrmştir. Daha sonra özel bir binaya kiralık olarak taşınmıştır. Kira bedeli valilik bütçesinde karşılanmıştır.

Adapazarı'nın vilayet oluşundan sonra (Sakarya ili) 1955-1956 eğitim-ğretim yılında okul belediye binası karşısındaki ocuk Esirgeme Kurumu'na ait binada Kız Enstitüsü adı altında eğitim-öğretime devam edilmiştir. 1963 yılında okul binasının yetersiz kalması nedeniyle Akşam Kız Sanat Okulu ve Kız Enstitüsü iki ayrı müdürlük halinde değişik binalara taşınmıştır.

1968-1969 yılında bakanlık ve okul koruma derneğinin katkı ve çabalarıyla Tığcılar Mahallesi Küçük Osman Sokağı'ndaki binasına taşınmıştır.

1968-1969 eğitim-öğretim yılından 17 Ağustos 1999 Marmara depreminde okul binası yıkılana kadar eğitim-öğretime bu binada devam edilmiştir. Marmara depreminden sonraki eğitim-öğretim yılını (1999-2000) Yunus Çiloğlu Anadolu Meslek Lisesi binasında devam edilmiştir. 2000-2001 eğitim-öğretim yılında yıkılan binanın yerine yapılan prefabrike binasına taşınmıştır. 2000-2001 eğitim-öğretim yılından bu yana şu anki binasında eğitim-öğretimi sürdürülmektedir.

Prefabrik okul binasında 14 derslik, 15 atölye ve laboratuvar, 4 yönetim odası ile spor salonu ve yemekhane mevcuttur.

Öğrenci mevcudunda her yıl artış olmasına paralel okul binası yetersiz kalmaktadır. Okul tam gün-tam yıl eğitimi kapsamaktadır. İl genelinde Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan hizmet içi eğitim seminerleri eğitim-öğretim saatlerinin dışında akşam ve hafta sonlarında burada yapılmaktadır. Bunun yanında hafta sonlarında öğrencilere yönelik yetiştirme kursları verilmektedir (OGYE (MEGEP) Raporu,2005).

Adapazarı Anadolu Kız Meslek Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi bünyesinde yer alan Anadolu Kız meslek olmak üzere bulunan bölümler aşağıda sıralanmıştır.

.Anadolu Kız Meslek Lisesi;

Bilgisayar

Büro yönetimi ve sekreterlik

Grafik bölümü

Hazır giyim bölümü

.Kız Meslek Lisesi

Ağırlama ve gıda teknolojisi bölümü

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü

Grafik bölümü

El sanatları teknolojisi bölümü

Tekstil konfeksiyon bölümü yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen örgün eğitim yanı sıra açık lise çocuk gelişimi ve eğitimi, PKSO kapsamında açılan yetişkinlere yönelik ahşap boyama 1 ve ahşap boyama 2, kırkyama (patchwork) kursları yer almaktadır.

Çevrenin ihtiyacı ve istekleri doğrultusunda her yıl değişen meslek kursları ve kısa süreli eğitim seminerleri gerçekleştirilmektedir (OGYE (MEGEP) Raporu,2005).

BÖLÜM 3: KONU VE PROBLEM

3.1. Araştırmanın Konusu

Türkiye'nin dünya ekonomileri arasında rekabet edebilmesi için iş gücünün niteliğini yükseltmek ve tüm sektörlerde istihdam imkanlarını arttırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirmek gerekir.

Türkiye ve AB ülkelerinde mesleki eğitim alan öğrencileri karşılaştığımızda karşımıza ilginç bir sonuç çıkmaktadır. Türkiye'de mesleki eğitim veren okulların, tüm ortaöğretim kurumları içindeki payı %35 iken AB' de bu oran %70 dolayındadır

(Aygün, 2006:65).

Bir ülkede mesleki eğitimin amacı vasıfsız, düz işçiler ile uzman kadro arasındaki nitelikli, ara eleman ihtiyacını karşılamaktır. Diğer ülkelerde mesleki eğitim alanlar üniversiteye gitmeyi düşünmeyen, bu amaca hizmet etmekte olan bireylerdir. Bu bireyler eğitim hayatına başladıkları andan itibaren uzman kişilerce yetenekleri doğrultusunda mesleki eğitime yönlendirilirler. Türkiye' de ise mesleki eğitim alan her birey üniversite hayali kurmaktadır. Bu da mesleki eğitimin amaç edindiği nitelikli ara eleman ihtiyacının karşılanamamasına sebep olmaktadır. Bunun sonucunda yüksek öğrenim yapmış bireyler statülerinin gereği bir iş icra edememekte, boş kalan ara eleman ihtiyacını karşılamak durumunda kalmaktadırlar.

Günümüz Türkiye'sinde mesleki eğitimi tercih eden öğrencilerin genel yapısı incelendiğinde iki önemli özellik dikkatimizi çekmektedir. İlk olarak, mesleki eğitim alan öğrencilerin genelinin gelir düzeyi düşük ailelerden geliyor olmasıdır. Bu aileler için meslek sahibi olmak, çocuklarının kollarına takılmış altın bileziktir. Düşük gelirli ailelerin çocuklarının pek azı üniversiteye gitme hayalini gerçekleştirebilmektedir. Çalışmak ve para kazanmak dar gelirliler için öncelikli bir durumdur. Hayata erken atılmak tercih sebebinden çok, onlar için bir zorunluluktur.

Mesleki eğitimi tercih edenlerde görülen diğer bir özellik de diğer eğitim kurumlarına giremeyecek kadar başarısız olan öğrencilerin bu okullara yönelmesidir. Meslek lisesinde okuma tercihi bu durumdaki öğrencilerin genellikle ebeveynleri tarafından verilmiş bir karar olup, öğrenci tarafından da benimsenmiştir. Vasıfsız biri olmak yerine

meslek lisesinden meslek sahibi olarak mezun olmuş olmak bir avantaj olarak görülmektedir.

Öğrencilerin gelir seviyelerinin düşük oluşu, başarısız öğrencilerin bu okulları tercih etmesi, mesleki eğitim veren okulların içlerindeki yetersizlik ve bunlara ek olarak da üniversiteye girişteki meslek lisesi öğrencileri için işleyen prosedür, Türkiye’de yapılan mesleki eğitim kalitesinin düşmesine sebep olmaktadır.

3.2. Problem

Kız meslek liseleri yeni istihdam alanlarında duyulan nitelikli ve kaliteli eleman ihtiyacını karşılamakta önemli bir görev üstlenmektedir. Böyle bir sorumluluğun yüklendiği bu okullarda okuyan öğrencilerin sosyal ve ekonomik durumları incelendiğinde, bazı problemlerin yaşandığı görülmektedir.

Bugün daha çok orta alt gelir grubuna ait ailelerin çocuklarının bu okullarda öğrenim görmekte oldukları gözlenen bir gerçektir. Bu öğrenciler maddi imkansızlıklar ve bilgisizlik sebebiyle sosyo-kültürel açıdan edilgen ve pasif faaliyet alanlarına yönelmektedirler. Bu durum dikkate alındığında meslek lisesi öğrencilerinin sosyo-ekonomik ve kültürel belirleyiciliğinin ortaya konulabilmesi araştırmanın ana problemi.

3.3. Amaç

Meslek liselerinde okuyan kız öğrencilerin sosyal ve kültürel yapısının incelenmesindeki başlıca amaç; öğrencilerin sosyal çevreleri ve aile yapısını tespit etmek, mesleki alanda eğitim almalarının amacını kavramak, bu alanda eğitim alma kararındaki belirleyiciler, mesleki eğitimde hangi problemlerle karşılaştıkları, sosyo-kültürel etkinliklerini ve gelecekle ilgili beklentilerini ortaya koymaktır.

Bu çalışmada elde edilen bulguları değerlendirerek; okula, öğretmene, yönetime, rehberlik uzmanlarına, aile ve topluma düşen görevlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

3.4. Hipotezler

Kız meslek liselerine genellikle sosyo-ekonomik seviyesi düşük, alt gelir gruplarına

mensup aileler çocuklarını göndermektedir.

Orta alt gelir gruplarına mensup olan aileler, çocukları için ara insan gücünü oluşturan statüsü yüksek olmayan meslekleri tercih etmektedirler.

Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal ve kültürel alandaki faaliyetleri yetersiz ve çeşitliliği azdır. Bunda öğrencilerin, cinsiyetleri ve ait oldukları toplumsal çevre belirleyicidir. Bu öğrencilerin serbest zaman faaliyetleri daha ziyade ev içi faaliyetlerden oluşmaktadır.

BÖLÜM 4: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesinde okumakta olan kız öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise söz konusu okulun bilgisayar, büro yönetimi, çocuk gelişimi, tekstil, el sanatları, ağırlama gıda ve grafik bölümlerinin lise son sınıflarından rastgele seçilen 20'şer öğrenci olmak üzere 140 öğrenciden meydana gelmiştir.

4.2. Veri Toplama Teknikleri

Araştırma betimleyici nitelikte olup, veriler anket yoluyla toplanmıştır. Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi'nde yapılan bu araştırmada öncelikle okulun öğrencileri gözlemlenmiştir. Öğrenciler ile sorun ve ihtiyaçları dahilinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden alınan bilgiler ve daha önce literatür taraması sonucu benzeri konularda yapılan çalışmalara dayanarak, anket formu oluşturulmuştur. Rastgele seçilen öğrencilerden bu anket formunu cevaplandırmaları ve değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerden alınan yanıtlar dikkate alınarak anket formu tekrar düzenlenmiştir.

Çalışmanın teorik boyutunu oluşturmak için konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, konunun uygulama boyutunda ise anket yoluyla elde edilen verilerin frekans değerleri yüzde oranlarıyla değerlendirilmiş, bu değerlendirmede geçerli yüzde dikkate alınmıştır. Çapraz ilişki tablolarında ki kare analizi, örneklem grubu yeterli sayıda olmadığı için gösterilememiştir. Anket formu 32 sorudan oluşmaktadır.

4.3. Temel Kavramlar

4.3.1. Eğitim

Eğitim kişiliğin yardım eden ve onu esas alan, onu yetişkin yaşamına hazırlayan gerekli bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreçtir (Tezcan, 1984: 4).

Eğitim kavramı başlıca dar ve geniş kapsamlı olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır:

- Geniş anlamda eğitim; bireylerin içinde doğup büyüdüğü, yaşamlarını sürdürdükleri toplumun değerlerini, bilgi birikimlerini, geliştirdikleri çeşitli becerileri öğrenmeleri ve öğrendiklerini kendilerinden sonra gelen kuşağa aktarmaları sürecini içerir.

Böylece eğitim sosyalleşme ya da toplumsallaşma kavramıyla eş anlamlı olmaktadır. O halde sosyalleşme ile eş anlamlı olarak kabul edilen geniş anlamdaki eğitim kavramını yaşam boyu, her yerde ve her zaman canlılığını koruyan bir süreç olarak düşünmek gerekir.

- Dar anlamda eğitim; burada eğitim kavramı öğretim yerine kullanılmakta olup insanın teknik bir bilimle ilişkisini kuran bir araçtır. Özellikle 19 yy.'dan itibaren sistemli ve güdümlü olarak resmi öğretim kurumlarında yani okullarda bu iş için özel olarak yetişmiş öğretim elemanlarıyla yapılan bilgi ve değerlerin öğretilmesiyle davranış ve beceri kazandırılmasına yönelik bir etkinliktir. O halde eğitim, bireye belli bir meslek kazandıran bir etkinlik olarak tanımlanabilir. Bu anlamda eğitim kurumları 19 yy.'da Batı Avrupa'da sanayileşme süreciyle birlikte gelişmiş ve yaygınlaşmıştır (Gökçe, 1996: 109).

Eğitimin toplum üzerindeki işlevlerinden biri de bireyi bir mesleğe yönlendirmedir. Bireyi beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından geliştirmeyi amaçlarken, eğitim kurumu bu işlevini yerine getirir. Okullardaki bir çok dersler bu işleve yöneliktir. Toplum içinde meslek sahibi etkin bir yurttaş olmak, ancak böyle bir işlevle mümkündür (Binbaşoğlu, 1988: 82).

Eğitim; istenilen davranışların kazandırılması sürecidir. Mesleki açıdan eğitimi, iş yerlerindeki usta, teknisyen, mühendis, öğretmen vb. eğitici personelin kafasındaki mesleki bilgilerin, elindeki mesleki becerilerin ve mesleki alışkanlıkların, öğrencinin kafasına ve eline kazandırma sürecidir, diye tanımlayabiliriz (Sönmez,Hürer, 1987:6).

Bir toplumu devamlılığı ve gelişmesi, toplumu oluşturan bireylerin eğitilmesiyle mümkün olmaktadır. Buna bağlı olarak her nesil kendinden önceki nesillerin edindikleri bilgileri kazanmaz ve geliştirmek zorundadır. Çünkü insan yetiştirme sorunu iki yönlüdür.

a-Toplumun inançlarından, örflerinden, tutum ve değerinden, becerilerinden, birikmiş bilgilerinden oluşan kültürünü yeni nesillere aktarmak,

b-Yetişmekte olan bireylerin zeka, duygu ve iradelerini dengeli bir şekilde geliştirerek onları birer şahsiyet haline getirmek insan yetiştirmenin bu iki yönünden birincisi toplumun devamlılığını, ikincisi yaratıcılık göstererek değişen şartlara uyumunu sağlar (Selçuk, 1994: 1).

Bu farklılıklara rağmen bütün disiplinlerin eğitimin kavramının içeriğine ilişkin olarak birleştikleri temel noktalar vardır. Bunlar kısaca şöyle özetlenebilir:

1-Eğitim bir değiştirme sürecidir.

2-Eğitim süreci sonunda meydana gelen değişme, istenilen yön ve doğrultuda, başka bir deyişle olumlu yönde olmalıdır.

3- Eğitim sürecine tabi tutulacak bireyin yetersiz olduğu varsayılır.

4- Eğitim süreci belli bir amaca yöneliktir.

5-Eğitim süresince etkileşim esastır.

6-Etkili bir eğitim, uygun bir ortamda, uygun yöntem ve araçlarla yapılabilir.

7-Eğitim sürecini düzenleme ve yürütmede görev alan eğitici, etkili bir role sahiptir (Kızılcelik,Erjem, 1992: 135-136).

4.3.2. Kültür

Kültür bilgiyi, sanatı, ahlakı, hukuku, örf ve adetleri kapsadığı gibi insanın cemiyetinin bir üyesi olması dolayısıyla kazandığı diğer bütün kabiliyet ve alışkanlıkları da içine alan bir bütündür (Erkal, 1993:125). Nitekim Tylor'un tarifine göre, "Kültür, bilgiyi, imanı, sanatı, ahlakı, hukuku, örf ve adeti ve insanın toplumun bir üyesi olması dolayısıyla kazandığı diğer bütün maharet ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür." Kültür insanın insana ve maddeye karşı tavrı alışını belirleyen bir bütündür (Erkal, 1984:3).

Kültür aletlerden ve tüketim mallarından çeşitli toplumsal gruplaşmalar için yapılan ana yasal belgelerden insana özgü düşün ve becerilerden inanç ve törelerden oluşan bütünsel bir toplamdır (Malinowski, 1990: 39).

Kültür, insan toplumunun sembolik ve öğrenilmiş yönlerini anlatan genel bir terimdir (Marshall,1999:442).

Kültür, bir sosyal gruba ya da topluma ait olan, kuşaktan kuşağa aktarılan ve insanlar tarafından oluşturulan ürünler bütünüdür (Kızılcelik,Erjem, 1992: 271).

Kültür, belli bir çevrede yüzlerce yılda oluşan belli bir birikimin ürünüdür. Bu nedenle her ulusun, böyle bir bireşimle oluşmuş belli bir kültürü vardır. Kültürler iki toplumu birbirinden ayıran en önemli karakteristiklerden biridir. Bu anlamda her ulusun belli bir kültürü vardır. Uluslar kendi kültürlerinin korunmasını ve kuşaklarca devam ettirilmesini isterler (Binbaşoğlu, 1988: 3-4).

4.3.3. Serbest Zaman

Boş zaman değerlendirme, insanların dinlenme, eğlenme gereksinimlerini karşılamak için başvurdukları etkinliklerin bütünüdür. Özellikle çalışan insan için bu tür etkinliklere başvurmak, onun yeniden enerji kazanması bakımından gereklidir. Böylece kişilerin yaşam bağları güçlenmiş ve sağlıklı kişi durumuna gelmiş olurlar. Bu konuda önemli olan husus, kişilerin etkinlikleri özgür olarak zorlama olmadan kendi ilgilerine, yeteneklerine, isteklerine bağlı olarak seçmeleri gerektiğidir (Tezcan, 1984:147).

Gökçe'ye göre özgür zaman öğrencinin okulda geçen zamanını dışında kalan süreyi içermektedir. Ancak okul dışındaki yaşamında da öğrencinin özgür zamanını sınırlayan, engelleyen öğeler vardır. Fizyolojik gereksinimler, bir işte çalışmak ya da ders çalışmak, aile yaşamına ilişkin sorumluluklar gibi. Ayrıca özgür zaman, uzun ve kısa süreli olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Özgür zamanlı birey kendi seçeceği bir uğraşı ile doldurmalıdır (Gökçe, 1992: 357).

4.3.4. Meslek

Meslek, bir kimsenin geçimini sağlamak için tuttuğu iştir (Hançerlioğlu, 1993:438).

Yukarıdaki tarif mesleğin kısıtlı anlamıdır. Araştırmacılar mesleği, daha kapsamlı ve çok boyutlu açıklamaktadırlar. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Meslek, kişinin sadece kendisi için değil, başkalarının da yararlanacağı ve karşılığında kazanç elde edeceği bir faaliyettir. Temel düzeyde yapılan hizmet ve üretim faaliyetler için dahi mesleki eğitim gerekmektedir.

Meslek bireyin toplum içindeki yerini, kazancını, yaşam türünü ve genel olarak mutluluğunu etkileyen çok önemli bir unsurdur (Doğan, 1983:204).

Bireyler mesleği seçmekle yaşayacağı çevreyi, ekonomik durumunu ilişkide bulunacağı insanları da bir bakıma seçmiş olmaktadır. Birey kendi ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun mesleği seçerse işinde başarılı, mutlu, yaratıcı ve üretici olacaktır (MEB, 2005: 6).

Meslek, bireyin toplum içindeki gereksinimlerini karşılmasına olanak veren bir araçtır (Kaya,2004,:140).

Meslek, insanlara yararlı mal yada hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür (Kuzgun,2000:2).

Meslekler; kısa yada uzun,planlı yada plansız bir eğitimin sonucu öğrenilmiş görevler bütünüdür. Bu görevleri yürütürken yapılan etkinlikler kişinin gündelik yaşamını sürdürürken yaptığı etkinliklerden ayrılmaktadırlar. Gündelik yaşamı sürdürürken yapılan etkinliklerden bazıları özel uğraşlardır.(hobiler) Hobiler ve meslekler eğitimle kazanıldıklarından bu yönden benzerdirler. Ancak meslek becerileri resmi, planlı olarak düzenlenmiş eğitim ortamlarında kazanılırken, hobiler (genellikle) özel kurslar ya da ders dışı saatlerde kazanılmaktadır. Ayrıca hobiler kişinin hoşça vakit geçirmesi ve yeteneğini kullanıp geliştirmesi için yapılırken, meslek kişinin sadece kendi doyumunu ile ilgili değil toplumun da yararı için yapılan, karşılığında bir kazanç elde edilen ekonomik bir faaliyettir.

Burada daha önemlisi; bir insanın meslek yaşantısında başarı sağlaması için, hobileri ile mesleğinin ortak noktalarının mümkün olduğunca fazla olması gerekir. Bu noktada; meslekte kariyer kavramı ortaya çıkar.

Kariyer, meslek seçiminin bir gelişim süreci içinde oluştuğunu düşünen psikologlar tarafından, meslek danışmanlığı alanına getirilmiş bir kavramdır (Kuzgun,2000: 3).

Ancak mesleğin, kazanç elde etmek amacı ile yapılan görevler bütünü olarak düşünülmesi tam olarak doğru olmayabilir. İnsanların doğuştan getirdikleri gizil güçleri göstermek ve geliştirmek; böylece psikolojik doyuma ulaşmak ve sosyal gereksinimlerini karşılama isteklerinin de önemli rolleri vardır.

Bütün bu ihtiyaçların göz önünde bulundurulması sonucunda meslek seçimi kavramı önem kazanmaktadır.

Bu konuda birbirine benzer yorumlar vardır. Araştırmacılar aslında birbirine benzeyen birçok tanımla konuya açıklık getirmeye çalışmışlardır.

Meslek seçimi, bir kimsenin kendisine açık olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip kendi ihtiyaçları ve beklentileri açısından, istenilen yönleri çok istenilmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir (Yeşilyaprak,2003 : 192).

Bireyin tercih ettiği yani girmek istediği meslekler arasından birinde karar kılması ve buna hazırlanmak için çaba göstermesidir (Kuzgun,2000 : 5).

Bu tanımlara göre meslek seçiminde önemli olan özellikler şunlardır:

- Tercihlerin bireyin istekleri doğrultusunda olması
- Seçimin ise bireyin fiziksel ve zihinsel yeteneklerine, ekonomik durumuna ve meslek eğitimini başarma olasılığına dayalı olmasıdır.

4.3.5. Gelir Düzeyi

Gelir, bir ekonomik birime çeşitli yollardan sağlanan paradır (Hançerlioğlu, 1993:127) .

Gelir düzeyi, bir bireyin, toplumsal kümenin ya da toplumun, başta üretim olmak üzere türlü etkinlikler yoluyla sağlayabildiği yaşama düzeyidir (Ozankaya, 1993:59).

BÖLÜM 5: BULGU VE YORUM

5.1. Olgusal Durum

Olgusal durumun belirlenmesinde öğrencilerin yaş ve kardeş ile ilgili bilgileri saptanmaya çalışılmıştır.

5.1.1. Yaş Durumu

Tablo 5: Yaş Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde	
16 ve üstü	140	100,0	

Araştırmada kullanılan denekler lise 3. sınıf öğrencisi olup, bir kısmı hazırlık sınıfını okumuştur. Bu nedenle öğrencilerin tümünün yaşlarının 16 ve üzeri olduğu saptanmıştır.

5.1.2. Kardeş Sayısı

Tablo 6: Kardeş Sayısı Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde	
2	41	29,3	
3	58	41,4	
4 ve üzeri	41	29,3	
Toplam	140	100,0	

Öğrencilerin genel dağılımı incelendiğinde % 41,4 ile 3 kardeş olanlar ilk sırada yer almaktadır. 2 ve 4 kardeş olanlar örneklem grubunun % 29,3'arını oluşturmaktadır. Örneklem grubu içerisinde kardeşi olmayan denek bulunmamakta, örneklem grubu genelde çocuklu ailelerden oluşmaktadır.

5.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu

Ailenin sosyo-ekonomik durumunu belirleyen baba ve anne mesleği, eğitim durumları, gelir seviyeleri ve yaşamlarını sürdürdükleri yer durumu başlıca değişkenler olarak kullanılmıştır.

5.2.1. Babanın Mesleki Durumu

Tablo 7: Baba Mesleği Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
İşçi	28	20,0
Memur	12	8,6
Esnaf	16	11,4
Zanaatkar	2	1,4
Serbest meslek	35	25,0
Emekli	31	22,1
Diğer	16	11,4
Toplam	140	100,0

Babaların mesleki durumlarına bakıldığında % 25'ini serbest meslek (Bu meslekten anlaşılan vasıfsız işçi, seyyar satıcı vb. bağımsız çalışan alt tabaka meslekler olmuştur.), % 22,1'ni emekli, % 20,00 ile işçiler ilk grubu oluşturmuşlardır. İkinci grupta icra edilen meslekler ise %11,4 ile esnaf, % 8,6 ile memurlar olmuştur. Zanaatkarlık yapan babalar % 1,4 gibi düşük bir orana sahipken, tüccarlık mesleğini icra eden hiçbir babaya rastlanmamıştır.

5.2.2. Annenin Mesleki Durumu

Tablo 8: Anne Mesleği Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Ev hanımı	134	95,7
Memur	1	0,7
Esnaf	1	0,7
Emekli	3	2,1
Diğer	1	0,7
Toplam	140	100,0

Annelerin tamamına yakınının ev hanımı (%95,7) olduğu görülmektedir. Memur, esnaf ve diğer mesleklere % 0,7'şer oranında rastlanmış, % 2,1 oranında memuriyetten emekliye ayrılmış olan annelerdir ki, bu durum genel toplam karşısında çok düşük bir orandır.

Anne ve babaların mesleki durumları incelendiğinde daha ziyade alt tabaka mesleklere mensup ailelerin çoğunluğu teşkil ettiği görülmektedir. Bu düşük ekonomik yapıya

rağmen kadınların çalışmayıp, ev hanımı olmasının nedenini geleneksel yaşam tarzının baskınlığı olduğunu söyleyebiliriz.

5.2.3. Babanın Eğitim Durumu

Tablo 9: Babanın Eğitim Durumu Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
İlkokul	70	50,0
Ortaokul	33	23,6
Lise ve dengi	27	19,3
Üniversite	9	6,4
Okuma-yazma bilmiyor	1	0,7
Toplam	140	100,0

Örneklem grubundaki babaların % 50'si ilkokul, % 23,6'sı ortaokul, % 19,3'ü lise mezunudur. Üniversite mezunu olanların oranı % 6,4 olmuştur. Okuma-yazma bilmeyen babalar % 0,7 oranındadır. Babaların çoğunluğunun ilköğretim seviyesinde eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak babaların eğitim düzeyinin alt seviyede olduğu görülmektedir.

5.2.4. Annenin Eğitim Durumu

Tablo 10: Annenin Eğitim Durumu Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Okuma yazma bilmiyor	7	5,0
İlkokul	105	75,0
Ortaokul	15	10,7
Lise ve dengi	12	8,6
Üniversite	1	0,7
Toplam	140	100,0

Annelerin eğitim durumları incelendiğinde % 75'inin ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. % 10,7'si ortaokul, % 8,6'sı lise mezunudur. Üniversite mezunu anne % 0,7 oranında bulunmaktadır. Annelerin % 5'i okuma yazma bilmemektedir.

Bu durumda ortaya çıkan sonuç ebeveynler arasında annelerin eğitim seviyesinin babalara oranla daha da düşük olduğudur.

5.2.5. Ailenin Gelir Durumu

Tablo 11: Ailenin Gelir Durumu Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
500 YTL den az	31	22,1
500-1000 YTL	77	55,0
1000-1500 YTL	25	17,9
1500-2000 YTL	6	4,3
2000-2500 YTL	1	0,7
Toplam	140	100,0

Ailelerin % 55'i 500-1000 YTL arasında aylık gelir sağladıkları tespit edilmiştir. 500 YTL'den az ücretle geçinenler % 22,1 oranındadır. % 17,9'u 1500-2000 YTL arası aylık gelire sahip iken, sadece % 0,7'si 2000-2500 YTL aylık gelire sahiptir. 2500 YTL'den daha fazla gelire sahip olan hiçbir aileye rastlanmamıştır. Bunun nedeni olarak anne ve babaların icra ettikleri mesleklerin çok gelir sağlayan meslekler olmamaları olduğunu söyleyebiliriz.

5.2.6. Ailenin Gelir Kaynakları

Tablo 12: Ailenin Gelir Kaynakları Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Maaş	95	67,9
Toprak	19	13,6
Kira geliri	3	2,1
İş yeri	17	12,1
Fabrika-tesis	1	0,7
Diğer	5	3,6
Toplam	140	100,0

Deneklerin % 67,9'unun gelir kaynağı bir kuruma ya da bir şahısa bağlı olarak elde ettikleri ücret- maaş olmuştur. % 13,6'sı toprak sahibi iken, % 12,1'i bir işyeri sahibidir. İşyerinden kasıt bakkal, manav, tuhafiyeye vb. düşük gelirli küçük ölçekli çalışma

alanlarıdır. Fabrika-tesis sahibi aile % 0,7 oranındadır Örneklem alanındaki ailelerde yüksek gelir getirebilecek bir gelir kaynağına rastlanmamıştır.

5.2.7. Oturulan Evin Oda Sayısı

Tablo 13: Oturulan Evin Oda Sayısı Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
1	1	0,7
2	2	1,4
3	52	37,1
4 ve üzeri	85	60,7
Toplam	140	100,0

Ailelerin %60,7'si 4 ve daha fazla odalı, % 37,1'i 3 odalı evlerde oturmaktadır. Bu durum çok odalı büyük evler olmakla birlikte plansız, sonradan eklemek suretiyle yapılmış, şehirde düzensiz gecekondü evlerine ve köy evlerine işaret etmektedir. Üç odalı evlerin büyük bir kısmı apartman daireleridir. 2 odalı evde oturan aileler % 1,4 oranında olup, 1 odalı evde oturan aile % 0,7'dir.

5.2.8. Ailenin İkamet Yeri

Tablo 14: Ailenin İkamet Yeri Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Köy	38	27,1
İlçe	25	17,9
İl	77	55,0
Toplam	140	100,0

Öğrencilerin % 55'i il merkezinde ikamet etmektedir. % 17,9'u ilçe, % 27,1'i köy kökenlidir. İkamet edilen bu ilçe ve köyler il merkezine yakın yerleşim yerleridir.

5.3. Okul ve Öğrenim Süreci

Öğrencilerin okul ve öğrenim süreci ile ilgili bilgi verilmiştir.

5.3.1. Neden Mesleki Eğitim

Öğrencilerin mesleki eğitime karar verme sürecinde rol oynayan şahıslar ve eğitim almadaki amaçlar değişken olarak kullanılmıştır.

5.3.1.1. Okula Gelme Kararını Veren

Tablo 15: Okula Gelme Kararını Verenlerin Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Kendim	57	40,7
Ailem	51	36,4
Akrabalarım	9	6,4
Arkadaşlarım	11	7,9
Diğer	12	8,6
Toplam	140	100,0

Tablo 16: Bölümler Arası Okula Gelme Kararını Verenlerin Dağılımı

Kararı Veren	BİLGİSAYAR		BÜRO YÖNT.		TEKSTİL		ÇOCUK GEL.		EL SANAT		GRAFİK		AĞIRL. GIDA	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kendim	3	15	10	50	10	50	12	60	8	40	6	30	6	30
Ailem	11	55	5	25	9	45	5	25	8	40	5	25	8	40
Akrabalarım	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	15	5	25
Arkadaşlar	2	10	4	20	1	5	1	5	1	5	3	15	-	-
Diğer	3	15	1	5	-	-	2	10	3	15	3	15	1	5
Toplam	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100

Okula gelme kararını kendileri veren öğrenciler % 40,7 olurken, kararın aile tarafından alınması % 36,4 olmuştur. Arkadaşlar ve diğer yakın kimseler (meslek lisesi ile ilişkisi olan, mezun olmuş ya da öğretmenlik yapanlar) ve akrabalar ikinci sırada etkili olmuştur.

Yapılan gözlemlere göre; el sanatları, grafik ve ağırlama gıda bölümündeki öğrenciler not yetersizliği nedeniyle bu bölümlere gelme kararını aldıklarını ifade etmişlerdir.

Bilgisayar bölümü öğrencileri ise bu alanı geleceğin mesleği olarak gördükleri için tercih ettiklerini söylemişlerdir. Bilinçli ve istekli tercih yaptıklarını ifade eden öğrenciler ise çocuk gelişimi ve tekstil tasarım bölümü öğrencileri olmuştur.

5.3.1.2. Eğitim Almadaki Amaçlar

Tablo 17: Eğitim Almadaki Amaçların Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Meslek sahibi olmak	80	57,1
Faydalı biri olmak	18	12,9
Başarılı biri olmak	17	12,1
Statü elde etmek	8	5,7
Araç görmek	16	11,4
Diğer	1	0,7
Toplam	140	100,0

Deneklerin tümü meslek lisesinde okuyan öğrencilerdir. Buna bağlı olarak eğitim almalarındaki amaç ilk olarak meslek edinmek olmuştur (% 57,1). Bunu takiben % 12,9 faydalı olma ve %12,1 başarılı olma gibi sosyal güdüler ikinci sırada yer almaktadır. Öğrencilerin % 11,4'ü eğitimi geleceğe bir hazırlık olarak görmekteyken, % 5,7'si toplum içerisinde statü elde etmeyi amaçlamaktadır.

5.3.2. Başarı ve Başarısızlık Durumu

Bu bölümde ise okuldaki başarı ve başarısızlık değişkenleri kullanılmıştır.

5.3.2.1. Okul Başarı Durumu

Tablo 18: Okul Başarı Durumu Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Başarısız	3	2,1
Az başarılı	54	38,6
Başarılı	72	51,4
Çok başarılı	11	7,9
Toplam	140	100,0

Tablo 19: Bölümler Arası Okul Başarı Durumu Dağılımı

Okul Başarısı	BİLGİSAYAR		BÜRO YÖNT.		TEKSTİL		ÇOCUK GEL.		EL SANAT		GRAFİK		AĞIRL. GIDA	
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Çok Başarısız	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Başarısız	1	5	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
Az Başarılı	6	30	5	25	6	30	1	5	9	45	16	80	11	55
Başarılı	11	55	13	65	12	60	13	65	11	55	4	20	8	40
Çok Başarılı	2	10	1	5	2	10	6	30	-	-	-	-	-	-
Toplam	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100

Öğrencilerin % 51,4'ü kendisini başarılı, %38,6'sı az başarılı bulmaktadır. Yüksek not ortalaması ile öğrenci alan bilgisayar, büro yönetimi, tekstil ve çocuk gelişimi bölümü öğrencileri arasında kendisini çok başarılı bulan öğrenciler bulunmakla birlikte, düşük not ortalaması ile öğrenci alan diğer bölümlerde kendisini çok başarılı bulan öğrenciye rastlanmamıştır. Bu öğrenciler kendilerini genellikle az başarılı görmektedirler. Başarısız öğrenci oranı % 2,14 olurken, kendisini çok başarısız gören hiçbir öğrenciye rastlanmamıştır.

5.3.2.2. Başarısızlık Nedenleri

Tablo 20: Başarısızlık Nedenleri Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Başarılıyım	59	42,1
Tembellik ediyorum	41	29,3
Çalışma ortamı yok	7	5,0
Öğrenmekte zorluk çekiyorum	11	7,9
Psikolojik uyumsuzluk	11	7,9
Bölümü sevmiyorum	5	3,6
Diğer	6	4,3
Toplam	140	100,0

Tablo 21: Bölümler Arası Başarısızlık Nedenleri Dağılımı

Başarısızlık Nedenleri	BİLGİSAYAR		BÜRO YÖNT.		TEKSTİL		ÇOCUK GEL.		EL SANAT		GRAFİK		AĞIRL. GIDA	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Başarılı Bir Öğr.	10	50	10	50	13	65	15	75	5	25	2	10	5	25
Tembellik Ediyö	4	20	7	35	4	20	1	5	8	40	8	40	8	40
Ev Çalışma Ortamı	-	-	-	-	2	10	2	10	1	5	-	-	2	10
Öğren. Zorluk	-	-	-	-	1	5	-	-	2	10	5	25	3	15
Psik. Uyumsuzluk	2	10	3	15	-	-	1	5	2	10	2	10	1	5
Bölümü Sevmiyor	3	15	-	-	-	-	-	-	1	5	1	5	-	-
Diğer	1	5	-	-	-	-	1	5	1	5	2	10	1	5
Toplam	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100

% 42,1'lik bir oran kendisini başarılı kategorisinde değerlendirmiştir. Başarısızlık nedenlerinden en önemlisi tembellik yapma olmuştur. Öğrenmede zorluk çekme ve psikolojik uyumsuzluk % 7,9'ar oranlarındadır.çalışma ortamının yoksunluğuna % 5 oranında rastlanırken, eğitim aldığı bölümü sevmeyen öğrencilerin oranı % 3,6 olmuştur.

Başta tembellik olmak üzere diğer başarısızlık nedenlerinin daha çok düşük notla öğrenci alan bölümlerde çoğunlukta varolduğu söylenebilir. Öğrencilerin kendilerini başarılı bulmaları ve tembelliğin bilinçli bir eylem ve seçim olduğu varsayımına dayanarak okulda uygulanan eğitimin büyük oranda başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

5.3.3. Okuldan Memnuniyet

Okul ve öğrenim sürecinin son kısmında ise okulun beğenilen ve beğenilmeyen

özellikleri ve bölümlerle ilgili yaşanan sıkıntılar başlıca değişkenler olarak kullanılmıştır.

5.3.3.1. Okulun Beğenilen Özellikleri

Tablo 22: Okulun Beğenilen Özellikleri Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Ders içeriği	10	7,1
Okul disiplini	6	4,3
Öğretmen yeteneği	13	9,3
Öğretmen-öğrenci ilişkisi	75	53,6
Not değerlendirme sistemi	3	2,1
Sosyal faaliyetler	8	5,7
Diğer	25	17,9
Toplam	140	100,0

Okulun en beğenilen özelliği büyük farkla öğretmen-öğrenci ilişkileri (%53,6) olmuştur. Bu durumu % 17,9 ile diğer sebepler (Bu cevabı işaretleyen öğrenciler genellikle beğendikleri hiçbir özellik olmadığını ifade etmişlerdir. Diğer bir kısmı da kız okulu olduğu için tercih ettiklerini söylemişlerdir.), % 9,3 ile öğretmen yetenekleri takip etmektedir. Diğer beğenilen özellikler % 5,7 ile sosyal faaliyetler, %4,3 ile okul disiplini, % 2,1 ile not değerlendirme sistemi genel dağılım içinde oldukça düşük oranlarda kalmıştır.

5.3.3.2. Okulun Beğenilmeyen Özellikleri

Tablo 23: Okulun Beğenilmeyen Özellikleri Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Ders içerikleri	15	10,7
Okul disiplini	32	22,9
Öğretmen-öğrenci ilişkisi	12	8,6
Not değerlendirme sistemi	6	4,3
Sosyal faaliyetler	9	6,4
Fiziki şartlar	60	42,9
Diğer	6	4,3
Toplam	140	100,0

Okulun en beğenilmeyen özelliklerinin başında prefabrik bir bina oluşu sebebiyle fiziki şartlar (%42,9) gelmiştir. Okul disiplini % 22,9 ile bu durumu takip etmektedir. Okulun beğenilmeyen diğer özellikleri % 10,7 ile ders içerikleri, %8,6 ile öğretmen-öğrenci

ilişkileri, % 6,4 ile sosyal faaliyetler, % 4,3 ile not değerlendirme sistemi olarak genel dağılım içerisinde sıralanmışlardır.

5.3.3.3. Bölümle İlgili Sıkıntılar

Tablo 24: Bölümle İlgili Sıkıntıların Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Araç-gereç yetersizliği	28	20,0
malzemelerin pahalı olması	13	9,3
Yeterli yeteneğin olmaması	7	5,0
Okulun fiziki yapısı	14	10,0
Teknolojik araç kullanamama	8	5,7
Üniversiteyle ilgili engeller	57	40,7
Derste zorlanma	8	5,7
Diğer	5	3,6
Toplam	140	100,0

Tablo 25: Bölümler Arası Bölümle İlgili Sıkıntıların Dağılımı

Sıkıntılar	BİLGİSAYAR		BÜRO YÖNT.		TEKSTİL		ÇOCUK GEL.		EL SANAT		GRAFİK		AĞIRL. GIDA	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Araç-Gereç Yetersizliği	3	15	7	35	2	10	1	5	1	5	4	20	11	55
Pahalı Malzeme	-	-	-	-	2	10	3	15	4	20	2	10	-	-
Yetenek Yetersizliği	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	6	30	-	-
Okulun Fiziki Yapısı	-	-	4	20	-	-	-	-	7	35	-	-	3	15
Tekn. Araç Kullanamama	-	-	3	15	-	-	-	-	-	-	3	15	2	10
Üniv.İlgili Engeller	16	80	6	30	15	75	11	55	7	35	2	10	1	5
Derslerde Zorlanma	1	5	-	-	-	-	4	20	1	5	2	10	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	1	5	3	15
Toplam	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100	20	100

Öğrenciler bölümleri ile ilgili en büyük sıkıntıyı üniversiteye girmede (%40,7) duymaktadırlar. Bu problem, bölümsel bir problemden daha çok meslek liselerinin genel bir sorunudur. Okuldaki araç-gereç yetersizliği (%20) öğrencilerin karşılaştıkları ikinci önemli problem olmuştur. Bu problemin en yoğun yaşandığı bölümler tekstil ve

bilgisayar bölümleridir. Bunu okulun prefabrik bir yapı olması itibariyle fiziki yapı (% 10) , pahalı malzeme (% 9,3) ve diğerleri (%3,6) olarak takip etmektedir.

5.4. Okul Dışı Alan ve Gelecek Perspektifi

Öğrencilerin serbest zaman faaliyetleri, Türk ve dünya sorunlarına bakışları ve gelecek ile ilgili amaç ve beklentileri incelenmiştir.

5.4.1. Öğrencilerin Serbest Zaman Faaliyetleri

Öğrencilerin okul dışında serbest kaldıkları zamanlarda yaptıkları etkinlikler ve bu etkinliklere yapılan harcamalar, yine serbest zamanlarda gerçekleştirdikleri gazete okuma, TV seyretme, müzik dinleme ve kitap okuma alışkanlıkları araştırılan başlıca değişkenlerdir.

5.4.1.1. Serbest Zamanlarda Yapılan Etkinlikler

Tablo 26: Serbest Zamanlarda Yapılan Etkinliklerin Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Evde müzik dinlerim	72	51,4	
Kitap,dergi,gazete okurum	12	8,6	
Spor yaparım	5	3,6	
Ders çalışırım	14	10,0	
El işleri (örgü,dikiş vb.)yaparım	8	5,7	
Arkadaşlarımı ziyaret ederim	4	2,9	
Sinema ve tiyatroya giderim	5	3,6	
Belirli bir şey yapmam	6	4,3	
Bilgisayarla ilgilenirim	7	5,0	
Pastane ve kafeye giderim	1	0,7	
Diğer	6	4,3	
Toplam	140	100,0	

Serbest zamanlarda öğrenciler en çok müzik dinlemeyi % 51,4'ü tercih etmektedirler. Müzik dinleme aracı olarak genellikle TV'yi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ders çalışmak, kitap-dergi vb. okumak ikinci sırada yer almaktadır. Genel olarak öğrencilerin müzik dinlemek dışında başka bir ilgi alanında yoğunlaşmadıkları tespit edilmiş ve ortaya düzensiz bir tablo ortaya çıkmıştır. Şiir, öykü yazmak vb. kültürel etkinlikler ve maddi boyutu olduğu için danslı eğlencelere gitmek öğrencilerin hiç tercih etmedikleri etkinlikler olmuştur.

Serbest zamanlarda yapılan etkinliklerde göze çarpan diğer olgu, ev dışı etkinliklerin çok az oluşudur. Örneklem alanımızdaki deneklerin kız öğrenci olduğunu dikkate aldığımızda, toplumsal baskı ve geleneklerin yoğun bir şekilde yaşandığını söyleyebiliriz. Kız öğrenciler, sosyo-ekonomik etkiler karşısında ev içi faaliyetlere yönelmiş durumdadır.

5.4.1.2. Serbest Zaman Etkinlikleri İçin Yapılan Harcamalar

Tablo 27: Serbest Zaman Etkinlikleri İçin Yapılan Harcamalar Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
5 YTL den az	46	32,9
5-10 YTL	52	37,1
10-15 YTL	16	11,4
15-20 YTL	14	10,0
20 YTL den fazla	12	8,6
Toplam	140	100,0

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumu itibariyle düşük gelirli olduğu tespitinden yola çıkarak yaptıkları harcamaları incelersek yine aynı sonuçlara varmış oluruz. Öğrencilerin % 32,9'u 5YTL'den az, % 37,1'i 5-10 YTL arası, % 10'u 15-20 YTL arası haftalık harcama yaptıklarını ifade etmişlerdir. 20 YTL'den fazla harcama yapanlar ise % 8,6 olmuştur.

5.4.1.3. Gazete Okuma Alışkanlığı

Tablo 28: Gazete Okuma Alışkanlığı Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Her gün	39	27,9
Haftada bir gün	4	2,9
Haftada birkaç gün	64	45,7
Çok seyrek	27	19,3
Hiç okumam	6	4,3
Toplam	140	100,0

Örneklem grubunun % 45,7'si haftada birkaç gün, % 27,9'u her gün, % 19,3'ü çok seyrek gazete okuduğunu ifade etmiştir. Hiç gazete okumayan öğrencilerin oranı % 4,3 dolayında olmuştur.

Öğrencilerde günlük gazete alma ve okuma alışkanlığı zayıftır. Genellikle tesadüfen okudukları gazeteleri göz atmakla yetinmektedirler. Bu öğrenciler gazetelerin yaptığı promosyonların, gazete almadaki tutumlarında etkili olduğunu ifade etmişler, daha çok kendilerine hitap eden promosyon günlerinde gazete aldıklarını ve buna bağlı olarak gazete okuduklarını söylemişlerdir.

5.4.1.4. Gazetelerde İlgi Çeken Sütunlar

Tablo 29: Gazetelerde İlgi Çeken Sütunların Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Sinema,magazin haberleri	49	35,0
Sanat sayfası	10	7,1
İlan ve reklamlar	3	2,1
Yıldız falı	27	19,3
Başlıklar	15	10,7
Dert köşeleri	5	3,6
Ekonomik haberler	2	1,4
Siyasal haberler	6	4,3
Mizah,fıkra,karikatür	14	10,0
Polisiye haberler	6	4,3
Diğer	3	2,1
Toplam	140	100,0

Gazetelerde en çok sinema-magazin % 35 ve yıldız falı % 19,29 sütunlarının okunduğu görülmektedir. Kültürel ve eğitsel alanlara ilişkin sütunların (sanat sayfası % 7,1 , siyasal haberler % 4,3 , ekonomik haberler % 1,4) okunması oldukça düşük seviyede görülmektedir. İlan ve reklamlar, ekonomik haberler tüm bölüm öğrencilerinin en az ilgisini çeken sütunlar iken, spor sayfasını okuyana hiç rastlanmamıştır.

5.4.1.5. TV İzleme Alışkanlığı

Tablo 30: TV İzleme Alışkanlığı Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
her gün	76	54,3
Haftada bir gün	7	5,0
Haftada birkaç gün	38	27,1
Çok seyrek	15	10,7
Hiç izlemem	4	2,9
Toplam	140	100,0

Öğrencilerin % 54,3'ü her gün, % 27,1'i ise haftada birkaç gün belirli programları takip etmektedirler. Bu durum öğrencilerin çoğunluğunun televizyon izleme alışkanlıklarını yoğun olduğunun bir göstergesidir. Üniversiteye hazırlanan öğrencilerin bir kısmı sadece haftada 1 gün televizyon izlemeyi programlarına dahil ettiklerini ifade etmişlerdir. Hiç televizyon izlemeyen öğrencilerin oranı %2,9'dur.

5.4.1.6. TV'de En Çok İzlenen Programlar

Tablo 31: TV' de En Çok İzlenen Programların Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Tüm programlar	5	3,6
Diziler	88	62,9
Eğitsel-kültürel yayınlar	1	0,7
Haberler	5	3,6
Belgeseller	4	2,9
Sinema	14	10,0
Eğlence programları	14	10,0
Dinsel yayınlar	3	2,1
Ta. seyretmiyorum	3	2,1
Diğer	3	2,1
Toplam	140	100,0

Öğrencilerin TV de takip ettikleri programların başında (% 62,9) dizi filmler gelmektedir. Son dönemlerde yerli dizi film yayınlarındaki artış, dizi seyretme ve buna paralel olarak TV izleme alışkanlığını arttırmıştır. Bunu % 10 ile sinema ve % 10 ile eğlence programları takip etmektedir. Haber, belgesel, eğitsel ve kültürel programlar vb. izlenme oranları oldukça düşüktür. Öğrencilerin ilgi alanları dizi film, sinema ve eğlence programlarından ibarettir. Bu öğrencilerin çevresinde olup bitenlere duyarsız, sosyal ve kültürel programlardan uzak sadece iyi vakit geçirmek için TV seyrettiklerini söyleyebiliriz.

5.4.1.7. Müzik Dinleme Durumu

Tablo 32: Müzik Dinleme Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Popüler müzik	77	55,0
Klasik müzik	10	7,1
Türk sanat müziği	2	1,4
Arabesk müzik	13	9,3
Halk müziği	3	2,1
Yabancı müzik	23	16,4
Diğer	12	8,6
Toplam	140	100,0

En çok tercih edilen müzik türü % 55 popüler müzik, % 16,4 ile yabancı müzik olmuştur. Öğrenciler % 9,3'ü arabesk müziği, % 7,1'i klasik müziği tercih etmektedir. Yerli Türk müziğine (halk müziği % 2,1, Türk sanat müziği % 1,4) duyulan ilgi oldukça düşük düzeydedir. Popüler kültürün etkisi müzik tercihinde de kendini göstermektedir.

5.4.1.8. Kitap Okuma Sıklığı

Tablo 33: Kitap Okuma Sıklığı Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Her gün	17	12,1
Haftada bir gün	8	5,7
Haftada birkaç gün	65	46,4
Çok seyrek	45	32,1
Hiç okumam	5	3,6
Toplam	140	100,0

Serbest zaman faaliyetlerini değerlendirirken kitap okuma faaliyetine çok az zaman ayırdıklarını tespit etmiştik. Kitap okuma sıklığı dağılımında da bu duruma uygun bir tespit yapmaktayız. Öğrencilerin % 46,4'ü haftada birkaç gün, % 32,1'i çok seyrek kitap okuduğunu ifade etmiştir. Her gün kitap okuyan öğrenciler %12,1 dolayındadır. Hiç kitap okumam diyen öğrencilerin oranı % 3,6'dır.

5.4.1.9. En Çok Okunan Kitap Türü

Tablo 34: En Çok Okunan Kitap Türünün Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Roman	112	80,0
Şiir	10	7,1
Sosyal içerikli kitaplar	7	5,0
Politik içerikli kitaplar	6	4,3
Tarihi içerikli kitaplar	5	3,6
Toplam	140	100,0

Öğrencilerin kitap tercihleri incelendiğinde büyük bir kısmının roman (% 80) okuduğunu görebiliriz. Diğer kitap türlerinin (şiir % 7,1 , sosyal içerikli % 5 , politik içerikli % 4,3 , tarih içerikli % 6) çok az tercih ediliyor olması, öğrencilerin sosyal ve kültürel konulara ilgisiz olduklarını göstermektedir. Realiteden uzak, sadece iyi zaman geçirmek amacıyla öğrenciler roman okumayı tercih etmektedirler.

5.4.2. Genel Sorunlara Bakış

Türkiye'nin ve Dünya' nın en önemli sorunları değişkenleri incelenmiştir.

5.4.2.1. Türkiye'nin En Önemli Sorunu

Tablo 35: Türkiye'nin En Önemli Sorunu Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
PKK	14	10,0
Ekonomik kriz	38	27,1
İrtica	5	3,6
Geçim derdi	50	35,7
İnsan hakları ihlali	23	16,4
Diğer	10	7,1
Toplam	140	100,0

Türkiye'nin sorunları gündemine ailelerin pek çoğunun yüz yüze kaldığı geçim derdi % 35,7 ve ekonomik kriz % 27,1 oturmuştur. % 16,4 ile İnsan hakları, geçtiğimiz yılların en büyük problemi olan % 10 ile PKK ve % 3,6 ile irtica sorunları ekonomik sorunların karşısında daha geri planda kalmıştır.

5.4.2.2. Dünyadaki En Önemli Sorun

Tablo 36: Dünyadaki En Önemli Sorun Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Açlık	33	23,6	
Küreselleşme	8	5,7	
Savaşlar	71	50,7	
Küresel ısınma	18	12,9	
Diğer	10	7,1	
Toplam	140	100,0	

Örneklem grubunu etkileyen en önemli dünya problemleri % 50,7 ile savaşlar, % 23,6 ile açlık olmuştur. Kısa vadede insan hayatını tehdit eden açlık ve savaş olguları öğrencilerin dünya sorunları karşısındaki gündemini oluşturmuştur. Uzun vadede insan hayatını tehdit eden küresel ısınma % 12,9 olurken, küreselleşme % 5,7 ile son sırada yer almıştır.

5.4.3. Gelecek Perspektifi: Amaç ve Beklentiler

Bu bölümde okuldan mezun olduktan sonraki amaçlar, gelecekte öğrenim gördükleri alanla ilgili çalışıp çalışmama durumu ve yüksek öğrenim yapmayı engelleyecek etmenler değişken olarak kullanılmıştır.

5.4.3.1. Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar

Tablo 37: Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Üniversiteye gitmek	107	76,4	
Çalışmak	22	15,7	
Evlenmek	2	1,4	
Ev kızı olmak	2	1,4	
Diğer	7	5,0	
Toplam	140	100,0	

Öğrencilerin mezun olduktan sonraki genel eğilimi üniversiteye gitmek % 76,4 doğrultusundadır. Bunu takiben üniversiteye girmedeki zorluk ve maddi imkansızlıklar sebebiyle öğrencilerin % 15,7'si çalışmayı tercih etmektedirler. % 1,4 gibi düşük bir oranda evlenmek, yine aynı oranda ev kızı olmak isteyenler vardır. Diğer cevabını

verenler; şartlara bağılı olarak evlilik, üniversiteye gitme veya çalışma hayatına atılmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir.

5.4.3.2. Gelecekte Alanla İlgili Çalışma

Tablo 38: Gelecekte Alanla İlgili Çalışma Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Evet	119	85,0
Hayır	5	3,6
karar vermedim	16	11,4
Toplam	140	100,0

Gelecekte (mezun olduktan sonra) aldıkları eğitim doğrultusunda meslek icra etmek isteyenler % 85 dolayında oldukça yüksek bir oran olmuştur. Çalışmak istemeyip, hayır cevabını veren % 3,6 dolayında kalmıştır. Bunlar genellikle bölümlerinden hoşnut olmayan kişilik yapılarına ters düştüğü bilincine erişmiş, tercihen hata yaptığını düşünen öğrenciler olmuştur. Gelecekte eğitim aldıkları alanda çalışmada kararsız kalanlar % 11,4 oranındadır.

5.4.3.3. Yüksek Öğrenim Yapmayı Engelleyecek Etmenler

Tablo 39: Yüksek Öğrenim Yapmayı Engelleyecek Etmenlerin Dağılımı

	Frekans	Geçerli Yüzde
Maddi olanaksızlıklar	29	20,7
Ailenin izin vermemesi	8	5,7
Üniversiteyi kazanamama	84	60,0
Şanssız oluşum	10	7,1
Diğer	9	6,4
Toplam	140	100,0

Yüksek öğrenim yapmak isteyip de bu isteği gerçekleştirmede bazı engellerin rol oynayabileceği bir gerçektir. Öğrenciler bu duruma neden olabilecek en büyük engeli % 60 ile üniversiteyi kazanamamakta buluyorlar. Aslında bu oran realite de daha yüksek

olup bunun sebebi meslek lisesi öğrencilerinin 2 yıllık bölümlere sınavsız geçiş hakkı ile ilgilidir. Meslek lisesi öğrencilerinin üniversite kazanma oranları Türkiye genelinde oldukça düşüktür. Ancak sınavsız geçiş ile üniversiteye gidebileceklerini düşünmektedirler. Bunu takiben diğer önemli bir etken % 20,7 ile maddi olanaksızlıklar olmuştur. Şansız olduğunu düşünen öğrenciler % 7,1 iken yüksek öğrenime ailelerinin izin vermediklerini ifade edenler % 5,7 oranındadır.

5.5. Eğitim Süreci ve Önem Atfedilen Bazı Değerler

Eğitim sürecinde önem atfedilen toplumsal odaklı değerler ve başarı odaklı değerler incelenmiştir.

5.5.1. Toplumsal Odaklı Değerler

Toplumsal odaklı değerler kapsamında aile, din, vatan ve evliliğe ilişkin değişkenler yer almaktadır.

5.5.1.1. Aile

Tablo 40: Aile

	Frekans	Geçerli Yüzde
Çok önemli	131	93,6
Önemli	6	4,3
Fikrim yok	1	0,7
Az önemli	1	0,7
Önemsiz	1	0,7
Toplam	140	100,0

Diğer tespitlerde ailelerin öğrenciler üzerinde güçlü bir denetimi olduğunu ve bu sebeple öğrencilerin ev içi faaliyetlere yöneldiklerini belirtmiştik. Söz konusu olan aile kavramı denekler için çok fazla önem taşıyan bir değer olmuştur. Öğrencilerin % 93,6'sı aile kavramının çok önemli, % 4,3'ü önemli olduğunu söyleyerek aileye olan bağlılıklarını belirtmişlerdir. Aileyi önemsiz bulanlar % 0,7'dir.

5.5.1.2. Din

Tablo 41: Din

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	128	91,4	
Önemli	12	8,6	
Toplam	140	100,0	

Din kavramını öğrencilerin % 91,4'ü çok önemli, % 8,6'sı önemli bulmuştur. Önemsiz bulan hiçbir deneğe rastlanmamıştır. Bu durum öğrencilerin muhafazakar yaşamlarının bir göstergesidir.

5.5.1.3. Vatan

Tablo 42: Vatan

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	101	72,1	
Önemli	35	25,0	
Fikrim yok	4	2,9	
Toplam	140	100,0	

Vatan kavramını çok önemli bulanlar % 72,1, önemli bulanlar ise % 25 olmuştur. Vatan kavramı karşısında fikri olmayanlar % 2,9 iken, önemsiz bulan hiçbir öğrenciye rastlanmamıştır. Bağımsızlığın bir sembolü olarak vatan bilincinin öğrenciler üzerindeki etkisinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür.

5.5.1.4. Evlilik

Tablo 43: Evlilik

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	37	26,4	
Önemli	37	26,4	
Fikrim yok	20	14,3	
Az önemli	31	22,1	
Önemsiz	15	10,7	
Toplam	140	100,0	

Öğrencilerin evliliğe bakışları çok çeşitli olmuştur. % 26,4'ü çok önemli, % 26,4'ü önemli bulmuştur. Evliliğin az önemli olduğunu düşünenler % 22,1 , bu konuda fikrini belirtmeyenler % 14,3 , evliliği önemsiz bulanlar % 10,7'dir.

Öğrencilerin aileyi çok önemli bulmalarına rağmen evliliğe çok sıcak bakmamaları iki değer arasında çelişki yaratmaktadır. Bunun nedeni olarak modern hayata ayak uydurmaya çalışan genç kızların evliliği; meslek edinme, kariyer yapma arzuları karşısında arka plana atmaları neden olarak gösterilebilir.

5.5.2. Başarı Odaklı Değerler

Başarı odaklı değerlere ilişkin değişkenler ise üniversite, meslek, kariyer, kültür ve siyaset olmuştur.

5.5.2.1. Üniversite

Tablo 44: Üniversite

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	100	71,4	
Önemli	36	25,7	
Fikrim yok	2	1,4	
Az önemli	1	0,7	
Önemsiz	1	0,7	
Toplam	140	100,0	

Üniversite kavramı karşısında meslek lisesinde okuyan bu öğrencilerin % 71,4'ü çok önemli, % 25,7'si önemli cevabını vermişlerdir. Meslek lisesi öğrencilerinin üniversiteye girmedeki oranlarının düşük olduğunu göz önünde bulundurursak, bu durumun öğrenciler açısından istek ve beklentiden öteye gidemeyeceğini söyleyebiliriz.

5.5.2.2. Meslek

Tablo 45: Meslek

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	121	86,4	
Önemli	19	13,6	
Toplam	140	100,0	

Deneklerin meslek lisesi öğrencileri olmaları sebebiyle meslek kavramı ayrı bir önem kazanmaktadır. Meslek lisesine gelmedeki amaç bir meslek edinmektir. Öğrencilerin

verdikleri yanıtlarda bu doğrultuda olmuştur. % 86,4'ü çok önemli, % 13,6'sı önemli bulmuştur. Meslek kavramını önemsiz bulan hiçbir deneğe rastlanmamıştır.

5.5.2.3. Kariyer

Tablo 46: Kariyer

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	92	65,7	
Önemli	38	27,1	
Fikrim yok	5	3,6	
Az önemli	2	1,4	
Önemsiz	3	2,1	
Toplam	140	100,0	

Kariyer bir meslekte başarı elde etmektir. Meslek sahibi olmak isteyen bir birey için kariyeri arzulamak da meslekte başarılı olmak kadar önemlidir. Öğrencilerin kariyer kavramına atfettikleri önem de meslek kavramı ile hemen hemen aynı doğrultuda olmuştur. Deneklerin % 65,7'si çok önemli, % 27,1'i önemli olduğunu belirtmiştir. Kariyer olgusu hakkında fikir sahibi olmayanlar %3,6 , önemsiz olduğunu düşünenler % 2,1 , az önemli olduğunu düşünenler % 1,4 'tür.

5.5.2.4. Kültür

Tablo 47: Kültür

	Frekans	Geçerli Yüzde	
Çok önemli	96	68,6	
Önemli	43	30,7	
Fikrim yok	1	0,7	
Toplam	140	100,0	

Öğrencilerin % 68,6'sı kültür kavramını çok önemli, % 30,7'si önemli bulmuştur. Öğrencilerin kültür kavramına atfettikleri önem şaşırtıcı olmuştur. Özel yaşamlarında sosyo-kültürel realiteler karşısında duyarsız kalmalarına karşın bu şekilde bir değerlendirme yapmışlardır.

5.5.2.5. Siyaset

Tablo 48: Siyaset

	Frekans	Geçerli Yüzde
Çok önemli	8	5,7
Önemli	59	42,1
Fikrim yok	38	27,1
Az önemli	20	14,3
Önemsiz	15	10,7
Toplam	140	100,0

Denekler söz konusu değerler içinde en değişken fikirleri siyaset kavramı üzerinde yapmışlardır. Öğrencilerin sadece % 5,7'si siyaseti çok önemli bulmuştur. % 42,1'i önemli bulurken, % 27,1'i fikrinin olmadığını belirtmiştir. Genellikle öğrenciler siyaset kavramı üzerinde çok fazla düşünmemektedirler.

5.6. Çapraz İlişkiler

Bu bölümde bazı değişkenler arasındaki çapraz ilişkiler incelenmiştir.

5.6.1. Babanın Mesleği ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar

Tablo 49: Babanın Mesleği ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki

			Mezuniyet Amacı					Toplam
			üniv. gitmek	çalışmak	evlenmek	ev kızı olmak	diğer	
Baba Mesleği	işçi	kişi sayısı	20	5		1	2	28
		baba mes. %	71,4%	17,9%		3,6%	7,1%	100,0%
		m.amaç%	18,7%	22,7%		50,0%	28,6%	20,0%
	memur	kişi sayısı	11	1				12
		baba mes. %	91,7%	8,3%				100,0%
		m.amaç%	10,3%	4,5%				8,6%
	esnaf	kişi sayısı	12	1	1		2	16
		baba mes. %	75,0%	6,3%	6,3%		12,5%	100,0%
		m.amaç%	11,2%	4,5%	50,0%		28,6%	11,4%
	zanaatkar	kişi sayısı	1			1		2
		baba mes. %	50,0%			50,0%		100,0%
		m.amaç%	,9%			50,0%		1,4%
	serbest meslek	kişi sayısı	25	8	1		1	35
		baba mes. %	71,4%	22,9%	2,9%		2,9%	100,0%
		m.amaç%	23,4%	36,4%	50,0%		14,3%	25,0%
	emekli	kişi sayısı	23	7			1	31
		baba mes. %	74,2%	22,6%			3,2%	100,0%
		m.amaç%	21,5%	31,8%			14,3%	22,1%
	diğer	kişi sayısı	15				1	16
		baba mes. %	93,8%				6,3%	100,0%
		m.amaç%	14,0%				14,3%	11,4%
Toplam		kişi sayısı	107	22	2	2	7	140
		baba mes. %	76,4%	15,7%	1,4%	1,4%	5,0%	100,0%
		m.amaç%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Babası memur olan öğrencilerin üniversiteye gitme eğiliminin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. (% 91,7) Bunun nedeni memur olan babaların üniversite mezunu olmasıdır.

5.6.2. Babanın Eğitimi ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar

Tablo 50: Babanın Eğitimi ile Mezuniyet Sonrası Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki

			Mezuniyet Amacı					Toplam
			üniv. gitmek	çalışmak	evlenmek	ev kızı olmak	diğer	
Babanın Eğitimi	ilkokul	kişi sayısı	55	13		1	1	70
		b.eğt.%	78,6%	18,6%		1,4%	1,4%	100,0%
		m.amaç.%	51,4%	59,1%		50,0%	14,3%	50,0%
	ortaokul	kişi sayısı	26	5		1	1	33
		b.eğt.%	78,8%	15,2%		3,0%	3,0%	100,0%
		m.amaç.%	24,3%	22,7%		50,0%	14,3%	23,6%
	lise ve dengi	kişi sayısı	19	2	2		4	27
		b.eğt.%	70,4%	7,4%	7,4%		14,8%	100,0%
		m.amaç.%	17,8%	9,1%	100,0%		57,1%	19,3%
	üniversite	kişi sayısı	7	2				9
		b.eğt.%	77,8%	22,2%				100,0%
		m.amaç.%	6,5%	9,1%				6,4%
	okuma-yazma bilmiyor	kişi sayısı					1	1
		b.eğt.%					100%	100,0%
		m.amaç.%					14,3%	,7%
Toplam		kişi sayısı	107	22	2	2	7	140
		b.eğt.%	76,4%	15,7%	1,4%	1,4%	5,0%	100,0%
		m.amaç.%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100%	100,0%

Babanın eğitim seviyesi ne olursa olsun, mezun olduktan sonra mesleki eğitim alan bu öğrencilerin amacı üniversiteye gitmektir.

5.6.3. Gelir ve Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar

Tablo 51: Gelir ve Mezun Olduktan Sonraki Amaçlar Arasındaki Çapraz İlişki

			Mezuniyet Amacı					Toplam	
			üniv. gitmek	çalışmak	evlenmek	ev kızı olmak	diğer		
Gelir	500 YTL den az	kişi sayısı	21	6	1	2	1	31	
		gelir %	67,7%	19,4%	3,2%	6,5%	3,2%	100,0%	
		m.amaç.%	19,6%	27,3%	50,0%	100%	14,3%	22,1%	
	500-1000 YTL	kişi sayısı	60	13	1		3	77	
		gelir %	77,9%	16,9%	1,3%		3,9%	100,0%	
		m.amaç.%	56,1%	59,1%	50,0%		42,9%	55,0%	
	1000-1500 YTL	kişi sayısı	22	2			1	25	
		gelir %	88,0%	8,0%			4,0%	100,0%	
		m.amaç.%	20,6%	9,1%			14,3%	17,9%	
	1500-2000 YTL	kişi sayısı	3	1			2	6	
		gelir %	50,0%	16,7%			33,3%	100,0%	
		m.amaç.%	2,8%	4,5%			28,6%	4,3%	
	2000-2500 YTL	kişi sayısı	1					1	
		gelir %	100,0%					100,0%	
		m.amaç.%	,9%					,7%	
	Toplam		kişi sayısı	107	22	2	2	7	140
			gelir %	76,4%	15,7%	1,4%	1,4%	5,0%	100,0%
			m.amaç.%	100,0%	100,0%	100,0%	100%	100%	100,0%

Tablodan görüldüğü gibi sırasıyla 500 YTL'den az, 500-1000 YTL, 1000-1500 YTL olan gelir seviyelerine bakıldığında üniversiteye gitme isteğinin %67,7 ; %77,9 ve %88 olarak yükseldiği görülmektedir. Gelir seviyesi yükseldikçe öğrencilerin çalışma eğiliminin azalır, üniversiteye gitme amacının arttığı gözlemlenmektedir. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi çocuğunu üniversiteye göndermesi ile doğrudan ilişkilidir. Ailenin ekonomik refahı arttıkça öğrencilerin aile bütçesine katkıda bulunmak için çalışmasına gerek kalmamakta ve üniversite öğrenimine yönelmektedirler. (Gelir seviyesi 1500-2000 YTL ve 2000-2500 YTL arası ankete katılan kişi sayısının azlığından dolayı dikkate alınmamıştır.)

5.6.4. Meslek ve Kariyer

Tablo 52: Meslek ve Kariyer Arasındaki Çapraz İlişki

			Kariyer					Toplam
			çok önemli	önemli	fikrim yok	az önemli	önemsiz	
Meslek	çok önemli	kişi sayısı	88	29	2	1	1	121
		meslek %	72,7%	24,0%	1,7%	,8%	,8%	100,0%
		kariyer %	95,7%	76,3%	40,0%	50,0%	33,3%	86,4%
	önemli	kişi sayısı	4	9	3	1	2	19
		meslek %	21,1%	47,4%	15,8%	5,3%	10,5%	100,0%
		kariyer %	4,3%	23,7%	60,0%	50,0%	66,7%	13,6%
Toplam	kişi sayısı	92	38	5	2	3	140	
	meslek %	65,7%	27,1%	3,6%	1,4%	2,1%	100,0%	
	kariyer %	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100,0%	

Meslek ve kariyerle ilgili çapraz ilişki tablosunda, anlamlı bir ilişki görülüyor. %72.7 oranında mesleğin çok önemli olduğunu ifade edenlerin % 95.7'si kariyerin de çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yani mesleğe fazla önem atfedenlerin tamamına yakınının kariyere de aynı önemi atfettikleri görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kız meslek lisesinde öğrenim gören orta öğretim öğrencilerinin sosyo-ekonomik profilini çıkartmak amacıyla Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi'nde gerçekleştirilen bu alan araştırmasında hipotezlerin doğrulanmış olduğunu görebiliriz.

Kız meslek lisesinde okuyan öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik bakımdan çoğunlukla orta alt ve alt gelir gruplarına mensup olduğu görülmektedir.

Orta alt gelir gruplarına mensup olan aileler, çocukları için ara insan gücünü oluşturan statüsü yüksek olmayan meslek liselerinde eğitim veren mesleki alanları tercih etmektedirler.

Meslek lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal ve kültürel alandaki faaliyetlerinin yetersiz ve çeşitliliğinin az olduğu görülmüştür. Kız öğrenciler, ait oldukları toplumsal çevre itibarıyla toplumsal baskı ve gelenekleri yoğun bir şekilde yaşamaktadırlar. Bu öğrencilerin serbest zaman faaliyetleri sosyo-ekonomik etkiler karşısında daha ziyade ev içi faaliyetlerden oluşmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulguların genel değerlendirmesi ise, aşağıdaki şekildedir.

16 yaş ve üzerinde olan öğrencilerin genelde aileleri birden fazla çocuk sahibidir. Öğrencilerin babaları orta ve düşük statülü iş ve meslek sahibidir. Annelerinin büyük çoğunluğu iş hayatının dışında ve ev hanımıdır. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun eğitim seviyesi düşüktür. Ailelerinin orta alt ve alt gelir gruplarından oluştuğu gözlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu düzensiz köy evleri ve gecekondu tarzı şehir evlerinde oturmaktadır. Şehir merkezinde ikamet edenlerin sayısı ilçe ve köylerden gelen öğrencilere göre daha fazladır. Kendilerini az ya da çok başarılı kategorisi içerisinde değerlendirirken, başarısızlık nedeni olarak en çok tembellik yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin eğitim almaktaki amacı meslek edinmekken, bu kararı vermelerinde en çok kendileri ve aileleri etkili olmuştur. Öğrenim gördükleri okulda en çok öğretmen-öğrenci ilişkilerini beğenirken, okulun prefabrik bir bina oluşu sebebiyle fiziki şartlarını ve okul disiplinini beğenmektedirler. Öğrenciler meslek okullarına uygulanan prosedür nedeniyle en çok üniversiteye girişte sorun yaşamaktadır. Toplumsal baskı, gelenekler ve kısıtlanmış harcamalar, öğrencileri çoğunlukla ev içi

faaliyetlere yöneltmiştir. Gazete okuma alışkanlığı zayıf olup, en çok sinema- magazin ve yıldız falı gibi eğitici ve kültürel olmayan sütunları tercih etmektedirler. TV izleme alışkanlıkları yüksektir. Hoşça vakit geçirme amaçlı dizi filmler, sinema ve eğlence programları en çok izlenen programlardır. Popüler kültürün etkisi ile en çok dinlenen müzik türü popüler müzik olmuştur. Öğrencilerin okuma alışkanlığı zayıf olup, çoğu iyi vakit geçirmek amacıyla roman okumaktadır. Türkiye'nin sorunları gündeminde, ailelerin pek çoğunun yüz yüze kaldığı geçim derdi ve ekonomik kriz bulunmaktadır. Öğrencileri etkileyen en önemli dünya sorunu insan hayatını tehdit eden savaşlar ve açlık olmuştur. Üniversite de eğitim görmek çoğunluk tarafından arzu edilmektedir. Gelecekte öğrenim gördükleri alanda çalışmak istemektedirler. Üniversiteyi kazanamama ve gelir yetersizliği yüksek öğrenimi engelleyebilecek en önemli etmenlerdir. Toplumsal odaklı değerlerden aile, din ve vatan kavramları öğrenciler tarafından çok önemli görülmektedir. Aileyi çok önemli bulmalarına rağmen evliliğe çok sıcak bakmamaları iki değer arasında çelişki yaratmaktadır. Başarı odaklı değerlerden üniversite, meslek ve kariyer kavramları birbirleriyle doğru orantılı olarak çok önemli bulunmuştur. Özel yaşamlarında sosyo-kültürel realiteler karşısında duyarsız kalan öğrencilerin kültür değerine atfettikleri değer çok önemli olmuştur. Söz konusu değerler içinde en değişken fikirler siyaset kavramına yönelik olmuş, öğrencilerin bu konuda yeterli bilgi sahibi olmamasından kaynaklanmıştır. Babası memur olan öğrencilerin üniversiteye gitme eğilimi daha yüksektir. Babanın eğitim seviyesi ne olursa olsun, mezun olduktan sonra mesleki eğitim alan bu öğrencilerin amacı üniversiteye gitmektir. Gelir seviyesi yükseldikçe öğrencilerin çalışma eğiliminin azalıp, üniversiteye gitme amacının arttığı gözlemlenmektedir. Mesleğin çok önemli olduğunu ifade edenler kariyerin de çok önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Öncelikle eğitim almayı düşündükleri alandaki istidatlarının olup olmadığı ilköğretimden itibaren rehber öğretmen, okul, aile işbirliği çerçevesinde değerlendirilmeli ve öğrenciler, yetenekleri doğrultusunda mesleki alanlara yönlendirilmelidir. Bilinçli olarak yapılan bir seçim, bölümlerini ve okullarını daha çok sevmelerini ve başarılı olmalarını sağlayacaktır.

Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin en büyük problemi, ister başarılı ister başarısız bir öğrenci olsun yaşadıkları değersizlik duygusudur. Bu olumsuz düşünceleri ortadan

kaldırmak ve mesleki eğitimin kalitesini arttırmak için öğrencilerin okula alınışında bir ön eleme yapılabilir. Tercih ettikleri alanlara ilişkin basit yetenek sınavları, öğrencilerde başarılı olma memnuniyetini sağlayacak, değersizlik duygusunu kaldıracak ve başarıyı arttıracaktır.

Mesleki eğitimin yanı sıra öğrencilerin genel kültür açısından gelişimini sağlayacak, yüksek öğrenim kurumlarına gitmesine temel oluşturacak dersler müfredat programlarına alınmalı ve öğrencilerin genel kültür bilgileri artırılmalıdır.

Bu okullarda üretilen geleneksel el sanatları desteklenerek, kültürel mirasın bir parçası olarak yok olması önlenmelidir.

Öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırabilmek için okuma saatleri düzenlenebilir. Öğretmenler ve rehberlik servisi işbirliği ile kitaplar öğrencilere tanıtılarak bu alanda ilgileri çekilebilir.

Okullarda faaliyet gösteren kulüpler (şiir, edebiyat, tiyatro vb.) geliştirilerek öğrencilerin bu kulüplerde faaliyet göstermek suretiyle kültür ve sanat etkinlikleri artırılabilir.

Teneffüs ve öğle aralarında zaman zaman yapılan müzik yayınlarında yerli Türk müziği tercih edilerek müzik zevkleri geliştirilebilir.

Okul disiplini ve diğer alanlarla da ilgili sıkıntılar iyi öğretmen-öğrenci ilişkilerinden yola çıkarak ikna etme yöntemiyle giderilebilir.

KAYNAKÇA

- Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi (2005), *OGYE (MEGEP) Raporu*, Sakarya
- ALKAN, Cevat, Doğan, Hıfzı, Sezgin, İlhan (1996), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar Yönelmeler*, Gazi Büro Kitapevi, Ankara
- ARON, Raymond (1997), *Sanayi Toplumunu*, Der Yayınları, İstanbul
- AYGÜN, Sinan (2006), *Eğitime Bakış Dergisi* , Sayı 6 , Nisan-Mayıs-Haziran, Ankara
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit (1988), *Eğitime Giriş*, Binbaşioğlu Yayınları, Ankara
- BURSALIOĞLU, Ziya (1991), Yüksek Öğretimde İki Yasa ve Uygulamalı Karşılaştırma.A.Ü . *Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 1, Cilt 23, Ankara
- ÇETİN, Kadir, Vural, Cevdet (2006), “ Performans Değerlendirme Kriterleri”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 6, Nisan- Mayıs- Haziran, Ankara
- ÇETİN, Şaban (2002) , “ Mesleki ve Teknik Eğitim Finansmanı, *Milli Eğitim Dergisi*, S 155-156, Ankara Yaz Güz
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/scetin.htm> ; 09/09/2006
- DOĞAN ,Hıfzı (1997), *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*,Önder Matbaacılık, Ankara
- DOĞAN, Hıfzı (1983), *Teknoloji Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara
- ERKAL, Mustafa (1993), *Sosyoloji*, Der Yayınları, İstanbul
- ERKAL, Mustafa (1984), *Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme*, Mayas Yayınları, Ankara

- GÖKÇE, Birsen (1992), *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Savaş Yayınları, Ankara
- GÖKÇE, Birsen (1996), *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumları*, Savaş Yayınları, Ankara
- HANÇERLİOĞLU, Orhan (1993), *Ekonomi Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, İstanbul
- İŞEVİ, Semih, Çelme, Burçin (2005), *Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermaye ile Rekabeti Yakalamak*, *Bilgi Dünyası* 6(2), Ankara
- KAYA, Alim (2004), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Anı Yayınları, Ankara
- KAYA, Hüsamettin (2004), MEB Erkek Teknik Öğretim Genel Müdür Yard. V.,
Mesleki Eğitim de İşletmelerin ve Eğitim Kurumlarının Yaşadığı Sorunlar
ve Çözüm Önerileri, *İşveren Dergisi*, Mayıs, Ankara
- <http://www.tisk.org.tr/isveren.asp>; 15.09.2006
- KAZU, Yaşar, Demirli, Cihad, (2002), “ Mesleki ve Teknik Orta Öğretimdeki
Gelişmeler” , Milli Eğitim Dergisi, S 155-156, Ankara Yaz Güz
- <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/scetin.htm> ; 21/08/2006
- Kız Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (2001), *Yansıma Dergisi*,
Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları Sayı 13, Ocak
- KIZILÇELİK, Sezgin, Erjem, Yaşar (1992), *Sosyoloji Terimler Sözlüğü*, Göksu Matbaası, Konya
- KUZGUN, Yıldız (2000), *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, ÖSYM Yayınları, Ankara
- MARSHALL, Gordon (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, *Bilim Sanat Yayınları*, Ankara
- MALİNOWSKİ, Bronislow (1990), *İnsan ve Kültür*, V Yayınları, Ankara
- MEB, (1991), *Kız Teknik Öğretimde Gelişmeler*, Milli Eğitim Yayınları Ankara
- MEB, (2001), *2002 Yılı Başında Milli Eğitim*, 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası, Ankara

- MEB, (1992), *2000’li Yıllar Öncesinde Türkiye’de Kadın Eğitimi*, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara
- MEB, (2005), *Mesleki ve Teknik Eğitim Alanları Eğitim Modülü*, Milli Eğitim Yayınları, Ankara
- M.E.B. (2001), Genel Eğitim, Mesleki Eğitim, Teknik Eğitim. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı. *Özel İhtisas Komisyon Raporu*, Ankara
- Mesleki Eğitim , (1971), *ABD Eğitimi İnceleme Milli Cemiyetinin Altmış Dördüncü Yıllığı, Mesleki ve teknik öğretim kitapları 28*, Çev., Cavit SIDAL, Ajans Türk Matbaacılık, Ankara
- METGE, (2004) , *1993-2003 Proje Kapanış Raporu*, Ankara
- METGE, (1996), *Ankara İli Eğitim İhtiyaçlarını Belirleme Projesi*, MEB Basımevi, Yayın No 29, Ankara
- OZANKAYA, Özer (1993), *Temel Toplum Bilim Terimleri Sözlüğü*, Cem Yayınları, İstanbul
- ÖNCÜ, Hüseyin (2006), Meslek Seçimi ve Önemi, *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 6, Nisan Mayıs-Haziran, Ankara
- SELÇUK, Ziya (1994), *Eğitim Psikolojisi*, Atlas Kitapevi, Ankara
- SEZGİN, İlhan (2006), “Yeterlilik ve Meslek Dersleri Öğretmen Eğitimi”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 6, Nisan -Mayıs-Haziran, Ankara
- SÖNMEZ, Ahmet, Hürer, Ali (1987), İşletmelerde Meslek Eğitimi Eğitici Personel, *İş Pedagojisi Ders Notları*, MESS Eğitim Vakfı, Ankara
- ŞAHİN, Yaşar (2006), “Mesleki Teknik Eğitim, YÖK ve Çözüm Önerileri”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 6, Nisan -Mayıs-Haziran, Ankara
- ŞAHİNKESEN, Ali (1993), *Eğitim Teknolojisi* (Eğitim Bilimleri 1.Ulusal Kongresi Bildiriler 1) Mesleki ve Teknik Eğitimde Çağdaş Gelişmeler, MEB Basımevi , Ankara

ŞİMŞEK, Ali (1998), *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*, TÜSİAD Yayınları, Yayın no 99-2/252, İstanbul

TEMEL, Mehmet (1996), “Orta Kademedeki Mesleki ve Teknik Eğitim ile Meslek Yüksek Okulları Arasında Uyum Sorunları” 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu, 22-23 Mayıs 1996 Çankırı, Ankara Üniversitesi , Ankara

TEZCAN, Mahmut (1984), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara

ÜLTANIR, Gürcan (2000), *Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi*, Eylül Kitap ve Dağıtım, Ankara

ÜNSÜR, Ahmet (1998), *Mesleki Eğitim ve Mesleğe Yönelme*, SAÜ Yayınları, Sakarya

YAPICI, Mehmet (2004), Eğitimli Birey Demokratik Birey İlişkisi, *Bilim Eğitim*

Düşünce Dergisi, Eylül, Cilt 4, Sayı 3, Ankara

<http://www.universite-toplum> ; 12.09.2006

YAZÇAYIR, Nevriye (2006), “Avrupa Birliği Üye Ülkeleri ve Türkiye’de Genel

Eğitim Sistemi İçinde Mesleki Eğitim”, *Eğitime Bakış Dergisi*, Sayı 6,

Nisan -Mayıs-Haziran, Ankara

YEŞİLYAPRAK, Binnur (2003), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Gelişimsel Yaklaşım*, Nobel Yayınları, Ankara

2002 Yılı Başında Milli Eğitim, *Milli Eğitim İstatistikleri*

<http://www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/64.htm> ; 08.10.2006

EKLER
ANKET FORMU

1. Yaşınız ?
a- 13 yaşından aşağı b- 14-15 arası c- 16 yaş ve üstü

2. Kaç kardeşiniz var ?
a- 1 b- 2 c- 3 d- 4 ve üzeri

3. Babanızın mesleği nedir ?
a- İşçi c- Tüccar e- Zanaatkar g- Emekli
b- Memur d- Esnaf f- Serbest Meslek h- Diğer... (belirtiniz)

4. Annenizin mesleği nedir ?
a- Ev Hanımı c- Memur e- Serbest Meslek g- Diğer... (belirtiniz)
b- İşçi d- Esnaf f- Emekli

5. Babanızın eğitim durumu nedir ?
a- İlkokul c- Lise ve dengi bir okul e- Lisans üstü
b- Ortaokul d- Üniversite f- Okuma-yazma bilmiyor

6. Annenizin eğitim durumu nedir ?
a- Okuma-yazma bilmiyor c- Ortaokul e- Üniversite
b- İlkokul d- Lise ve dengi bir okul f- Lisans üstü

7. Aylık gelir durumunuz nedir ?
a- 500 YTL' den az
b- 500-1000 YTL arası
c- 1000-1500 YTL arası
d- 1500-2000 YTL arası
e- 2000-2500 YTL arası
f- 2500 YTL' den fazla

8. Ailenizin gelir kaynakları nelerdir ?
a- Ücret, maaş d- İş yerimiz var g- Fabrika , tesis
b- Toprağımız var e- Faizde paramız var h- Diğer...(belirtiniz)
c- Kirada evimiz var f- Hisse senedi vb.

9. Kaç odalı bir evde oturuyorsunuz ?,
a- 1 b- 2 c- 3 d- 4 ve daha çok
10. İkamet ettiğiniz yer neresidir?
a- Köy b- İlçe c- İl merkezi
11. Okuldaki başarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz ?
a- Çok başarısız c- Az başarılı e- Çok başarılı
b- Başarısız d- Başarılı
12. Başarısız bir öğrenci iseniz sizce bunun nedenleri neler olabilir ?
a- Başarılı bir öğrenciyim
b- Tembellik ediyorum
c- Evde çalışma ortamı bulamıyorum
d- Öğrenmekte zorluk çekiyorum
e- Psikolojik uyumsuzluk yaşıyorum
f- Bölümümü sevmiyorum
g- Diğer.... (belirtiniz)
13. Eğitim almaktaki amacınız nedir ?
a- Meslek sahibi olmak
b- Faydalı biri olmak
c- Başarılı biri olmak
d- Statü elde edebilmek
e- Gelecekteki planlarım için bir araç olarak görmek
f- Diğer... (belirtiniz)
14. Bu okula gelme kararınızda kim etkili oldu ?
a- Kendim b- Ailem c- Akrabalarım
d- Arkadaşlarım e- Diğer... (belirtiniz)
15. Okulunuzun en beğendiğiniz özelliği nedir ? (En çok iki tanesini işaretleyiniz)
a- Ders içerikleri
b- Okul disiplini
c- Öğretmen yetenekleri
d- Öğretmen-öğrenci ilişkileri
e- Not değerlendirme sistemi
f- Sosyal faaliyetler
g- Diğer... (belirtiniz)
16. Okulunuzun en beğenmediğiniz özelliği nedir ?(En çok iki tanesini işaretleyiniz)
a- Ders içerikleri

- b- Okul disiplini
- c- Öğretmen yetersizliği
- d- Öğretmen-öğrenci ilişkileri
- e- Not değerlendirme sistemi
- f- Sosyal Faaliyetler
- g- Fiziki şartlar
- h- Diğer... (belirtiniz)

17. Bölümünüzle ilgili sıkıntılarınız nelerdir?

- a- Okul araç-gereçlerinin yetersiz oluşu
- b- Malzemelerin çok pahalı olması
- c- Yeterli yeteneğe sahip olamamak
- d- Okulun fiziki yapısı
- e- Teknolojik araç gereçleri kullanamama
- f- Üniversite ile ilgili engeller
- g- Diğer...(belirtiniz)

18. Mezun olduktan sonraki amacınız nedir ?

- a- Üniversiteye gitmek istiyorum
- b- Çalışmak istiyorum
- c- Evlenmek istiyorum
- d- Ev kızı olmak istiyorum
- e- Diğer...(belirtiniz)

19. Gelecekte alanınızla ilgili bir işte çalışmayı düşünüyor musunuz ?

- a- evet
- b- hayır
- c- henüz karar veremedim

20. Yüksek öğrenim yapmanızı engelleyebilecek etmenler nelerdir ?

- a- Maddi olanaksızlıklar
- e- Şanssız oluşum
- b- Üniversite sınavını kazanamamak
- f- Diğer...(belirtiniz)
- c- Ailemin izin vermemesi

21. Boş zamanlarınızda daha çok neler yaparsınız?(En çok iki tanesini işaretleyiniz)

- a- Evde müzik dinlerim
- b- Kitap, dergi, gazete okurum
- c- Spor yaparım
- d- Ders çalışırım
- e- El işleri (örgü, dikiş vb.) ile uğraşırım
- f- Arkadaşlarımı ziyaret ederim
- g- Şiir,öykü,deneme vb. yazarım
- h- Sinema ve tiyatroya giderim
- i- Zamanımı bilgisayar başında geçiririm

- j- Pastane kafe vb. yerlerde otururum
- k- Danslı eğlencelere giderim
- l- Belirli bir şey yapmam
- m- Diğer ...(belirtiniz)

22. Boş zaman etkinlikleriniz için haftada ortalama ne kadar harcarsınız ? (kitap, sinema, cafe vb.)

- a- 5 YTL'den az
- b- 5-10 YTL
- c- 10-15 YTL
- d- 15-20 YTL
- e- 20 YTL' den fazla

23. Hangi sıklıkla gazete okursunuz ?

- a- Her gün
- b- Haftada bir gün
- c- Haftada birkaç gün
- d- Çok seyrek
- e- Hiç okumam

24. Gazetelerde en çok ilginizi çeken sütunlar hangileridir?(En çok iki tanesini işaretleyiniz)

- a- Sinema ve magazin haberleri
- b- Spor sayfası
- c- Sanat sayfası
- d- Yıldız fah
- e- Dert köşeleri
- f- Ekonomik haberler
- g- Siyasal haberler
- h- Polisiye olaylar
- i- Mizah sayfası, fıkra ve karikatürler
- j- İlanlar ve reklamlar
- k- Sadece başlıklara göz gezdiririm
- l- Gazete okumam
- m- Diğer...(belirtiniz)

25. Hangi sıklıkla TV izliyorsunuz ?

- a- Her gün
- b- Haftada bir gün
- c- Haftada birkaç gün
- d- Çok seyrek
- e- Hiç izlemem

26. En çok hangi programları seyredersiniz ? (En çok iki tanesini işaretleyiniz)

- a- Tüm programları
- b- Diziler
- c- Haberler
- d- Sinema
- e- Eğlence programları
- f- Dinsel yayımlar
- g- Spor haberleri ve maç yayınları
- ı- Eğitsel-kültürel yayımlar
- j- Belgeseller
- k- TV seyretmiyorum
- l- Diğer... (belirtiniz)

27. En çok hangi tür müzikten hoşlanırsınız ?

- a- Popüler müzik
- b- Klasik
- c- Türk sanat
- d- Arabesk
- e- Halk müziği
- f- Yabancı müzik
- g- Diğer...(belirtiniz)

28. Hangi sıklıkla kitap okursunuz ?

- a- Her gün c- Haftada birkaç gün e- Hiç okumam
b- Haftada bir gün d- Çok seyrek

29. Ne tür kitaplar okursunuz ?

- a- Roman c- Sosyal içerikli kitaplar e- Tarihi içerikli kitaplar
b- Şiir d- Politik içerikli kitaplar

30. Sizce Türkiye'nin en önemli sorunu nedir ?

- a- PKK(terör) c- İrtica e- İnsan hakları İhlali
b- Ekonomik kriz d- Geçim derdi f- Diğer...(belirtiniz)

31. Sizce dünyanın en önemli sorunu nedir ?

- a- Açlık d-küresel ısınma
b- Savaşlar e-Diğer ...
c- Küreselleşme

32. Aşağıdaki değerlerin önem derecesini belirtiniz?

- a-AİLE a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
b-DİN a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
c-VATAN a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
d-EVLİLİK a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
e-ÜNİVERSİTE a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
f-MESLEK a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
g-KARİYER a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
h-KÜLTÜR a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz
ı-SİYASET a-Çok önemli b-Önemli c-Fikrim yok d-Az önemli e-
Önemsiz

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe DÖNMEZ TEK, 1976'da Bursa'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Bursa'da tamamladı. 1994 yılında Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne girdi. Buradan 1998 yılında mezun oldu. Aynı yıl Gemlik Celal Bayar Anadolu Lisesi'ne felsefe grubu öğretmeni olarak atandı. Halen Adapazarı Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Kız Meslek Lisesi'nde felsefe öğretmeni olarak görev yapmaktadır